

**בס"ד. שיחת אור ליום ב', ג' דחול המועד סוכות,
שמחת בית השואבה, ה'תשי"ז.**

בלתי מוגה

א. כ"ק מו"ח אדמו"ר אמר פעם¹ שישנו פתגם ש"הלשון הוא קולמוס הלב", היינו, שע"י דיבור ניתן להעביר את הרגש שבלב, ו"ניגון הוא קולמוס הנפש", שעל ידו נמסר הרגש של הנפש והנשמה.

ובהתאם לכך, הנה כאשר יהודים מתאספים יחד, אשר, "אכל בי עשרה (יהיו מי שיהיו) שכינתא שריא"², וכפי שמבאר רבינו הזקן³ ש"אף שאינם מדברים בדברי תורה" (או עוסקים במעשה המצוות), הנה עצם העובדה שעשרה מישראל מתאספים יחד בשלום ובאחוה, הרי זה גורם השראת השכינה ביתר שאת וביתר עוז,

— שהרי גם בלאה"כ "מלא כל הארץ כבודו"⁴ ו"לית אתר פנוי מיני"⁵, אלא שענין זה הוא בהעלם והסתת, אך כאשר עשרה מישראל מתאספים יחד (באופן שאין ביניהם מחלוקת וכולם בדעה אחת), הרי זה ממשיך השראת השכינה (יותר מאשר הענין ד"לית אתר פנוי מיני") בגילוי יותר⁶ —

ובפרט כאשר מתאספים יחד על מנת לבוא להחלטות טובות כיצד לעבוד את ה',

ומתאספים יחד באופן שמוקפים ב"סוכה", שזוהי אחת המצוות שהקב"ה נתן לישראל כדי שיהי' "וחי בהם"⁷, היינו, שע"י כל המצוות בכלל ומצוה זו בפרט נתחזק וניתוסף בענין החיים, לא רק בחיי עולם הבא, אלא גם בחיי עולם הזה, שיהיו חיים הראויים לשמם ("לעבן זאָל זיין געלעבט") בחיים של פועל — פועל שיוסיף בלעשות לו ית' דירה בתחתונים,

ונוסף על כל זה הרי זו מצוה שנעשית בזמן שנקרא "זמן שמחתנו", היינו, שהקב"ה מצוה לעשות מצוה זו מתוך שמחה — שמחה

(5) תקו"ז תנ"ז (צא, סע"ב). ת"ע (קכב, ב).

(6) ראה גם תו"מ חט"ו ע' 21. וש"נ.

(7) אחרי יח, ה.

(1) ראה סה"ש תש"ט ע' 299. וש"נ.

(2) סנהדרין לט, א.

(3) תניא אגה"ק סכ"ג (קלו, ב).

(4) ישעי' ו, ג.

כפשוטה, היינו, לא רק שמחת הנשמה, אלא גם שמחת הגוף, שלכן מתבטא הדבר בניגונים שמחים וריקודים שמחים, עד שמגיעים לשמיני-עצרת ושמחת-תורה שאז השמחה היא במילואה ובשלימותה — הנה כאשר ישנה "צוותא" זו — בודאי צריך את "קולמוס הנשמה", שזהו ניגון, ניגון חסידי וניגון שמח.

ב. וניגון זה יהי' התחלה להתוועדות זו, ויסייע לקבל החלטות טובות — "אין טוב אלא תורה"⁸.

ועיקר הכל — שההחלטה תשאר לא רק בעת רצון ובעת ההתוועדות, אלא ימשיכו זאת על כל השנה כולה, ולא רק בשבת, יום טוב וימים נוראים, אלא גם בימות החול, "בלכתך בדרך ובשכבך ובקומך"⁹. וכיון שהתעוררות זו באה מ"זמן שמחתנו" — תהי' ההמשכה על כל השנה כולה ג"כ מתוך שמחה, שמחה פנימית, אבל באופן ששמחה זו תחדור ותתגלה גם בחיצוניות, כך, שהשנה כולה תהי' שנה בריאה ושמחה ("א געזונטער און פריילעכער יאָר"), הן בגשמיות והן ברוחניות. [כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן ניגון וניגנו ניגון שמחה. אח"כ צוה לנגן "דרכך אליקינו". "אני מאמין"].

* * *

ג. ידוע מאמר חז"ל¹⁰ אודות ד' המינים — שזוהי המצוה דחג הסוכות, כמ"ש¹¹ "ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר וגו'" — שהם רומזים על ד' הסוגים שבכנ"י הכוללים את כל כנ"י, "ראשיכם שבטיכם וגו' מחוטב עציך עד שואב מימך"¹²:

בד' המינים ישנו ה"אתרוג" ש"יש בו טעם ויש בו ריח", "לולב" ("כפות תמרims") ש"יש בו טעם ואין בו ריח", "הדס", ש"יש בו ריח ואין בו טעם", ו"ערבה" ש"אין בה טעם ואין בה ריח".

והענין בזה:

החילוק בין "טעם" ל"ריח" הוא — ש"טעם" שייך למאכל או משקה שנכנס בתוך מעיו של האדם ונעשה דם ובשרו כשרו ועי"ז נהנה ממנו, ומורה על ענין המתקבל בשכל האדם, שמבינו לאשורו כו' ("ער

(11) אמור כג, מ.

(12) ר"פ נצבים. וראה לקו"ת ר"פ נצבים. ובכ"מ.

(8) אבות פ"ו מ"ג.

(9) ואתחנן ו, ז.

(10) ויק"ר פ"ל, יב.

קייט דאָס פּאַנאַנדער"; משא"כ "ריח" הו"ע של מקיף, והיינו, שמוסיף אמנם חיות ותענוג (שלכן מחוייב בברכת הריח שהיא בכלל ברכות הנהנין), אבל אין זה באופן שנעשה דם ובשר כבשרו, שאינו מתקבל בשכל בהבנה והשגה.

וענינו בעבודת האדם לקונו — "אני נבראתי לשמש את קוני" ¹³, ע"י לימוד התורה וקיום מצוותי' בכל יום ויום — החילוק שבין לימוד התורה לקיום המצוות:

תורה — "היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים" ¹⁴, שזהו כמו דבר ש"יש בו טעם", היינו, שצריכים ללמוד זאת בפרטיות ("פּאַנאַנדער-נעמען") עד שנעשה באופן ש"תורתך בתוך מעי" ¹⁵, להיות דם ובשר כבשרו, היינו, חלק מהשכל שלו, כפי שמבאר רבינו הזקן בתניא רפ"ה שהשכל והמושכל נעשים דבר אחד.

ומצוות — הם בבחינת "גזירה גזרתי חוקה חקקתי" ¹⁶ ו"אין לך רשות להרהר בהן" ¹⁷, והיינו, שצריכים לקיימם בגלל שכך צוה הקב"ה, ללא נפק"מ אם זוהי מצוה שמתקבלת בשכל, או שזוהי חוקה וגזירה — שגם אז יש לקיימה באותה חיות והתלהבות ("ברען"); וענין זה הוא כמו דבר שאין בו טעם אבל יש בו ריח, והיינו, שיש לאדם הנאה מזה שמקיים מצוותו של נותן התורה, ללא נפק"מ אם הוא מבין זאת בשכלו והבנתו אם לאו, אבל זהו ענין שמקיף את האדם.

וזהו שד' המינים הם כנגד ד' הסוגים שבבנ"י:

"אתרוג" ש"יש בו טעם ויש בו ריח" — רומז על אלו ש"יש בהם תורה ויש בהם מעשים טובים" (מצוות);

"לולב" ש"יש בו טעם ואין בו ריח" — רומז על אלו שעיקר ענינם הוא לימוד התורה, והיינו, שהם מקיימים גם מצוות, דאל"כ, הרי "נוח לו אילו נהפכה שלייתו על פניו" ¹⁸, אבל עיקר עסקם הוא בלימוד התורה, שיושבים באהלה של תורה ו"תורתם אומנתם" ¹⁹;

"הדס", ש"יש בו ריח ואין בו טעם" — רומז על בעלי-עסק שעיקר ענינם הוא קיום המצוות, ויש להם רק קביעות עתים לתורה כפי שחייבים ע"פ שולחן-ערוך;

13) משנה וברייתא קידושין בסופה.

14) ואתחנן ד, ו.

15) תהלים מ, ט.

16) מדרש תהלים (באבער) ט, ב.

17) יומא סז, ב.

18) ירושלמי ברכות פ"א סה"ב.

19) שבת יא, א.

ו"ערכבה" ש"אין בה טעם ואין בה ריח" — רומזת על אלו שמפני סיבות שונות ומשונות נמצאים הם במעמד ומצב שלפי שעה "אין בהם לא תורה ולא מעשים טובים", אבל אעפ"כ, יש בהם המעלה "שגדלים באחווה"²⁰, היינו, שענינם הוא לפעול אחדות ושלום בין כל בני".

וכיון ש"גדול השלום", הרי כאשר הם מתקשרים עם שאר ג' המינים, אזי נעשים גם הם מהמצוה הכללית דנטילת ד' מינים, דכשם שאי אפשר לקיימה ללא ה"אתרוג", כמו כן אי אפשר לקיימה ללא ה"ערכבה".

אך התנאי בזה הוא — ש"יעשו כולם אגודה אחת (כדי) לעשות רצונך בלבב שלם" (כהנוסח שתיקנו אנשי כנסת הגדולה).

ואז, כאשר "ישראל יוצאין מלפני הקב"ה" — לאחרי הדין ומשפט דר"ה ועשי"ת ויוהכ"פ — "ולולביהן ואתרוגיהן בידן, אנו יודעים דישאל אינון נצוחי"א"²¹ ("דידן נצח"²²), היינו, שניצחו בהדין ומשפט דהימים-נוראים, והקב"ה נתן שנה טובה ומתוקה הן בגשמיות והן ברוחניות.

ד. והנה, אע"פ שישנם ד' מינים, מ"מ, באמירת הברכה לא מזכירים את כל ד' המינים (או ד' מינים סתם), אלא מברכים "על נטילת לולב" דוקא²³:

אע"פ שגם "אתרוג" יש בו טעם, כמו הלולב, מ"מ, כיון שיש בו גם טעם וגם ריח, היינו, שרומז על יהודי שמקדיש חלק מהיום ללימוד התורה, אבל חלק מהיום מוכרח הוא להקדיש למצוות ומעשים טובים, כיון שכבר יצא לעולם ואין תורתו אומנתו — הנה בפרט זה יש ל"לולב" מעלה עליו, היינו, שאלו שתורתם אומנתם ונמצאים באהלה של תורה כל היום, יש להם מעלה אפילו לגבי ה"אתרוג", כיון שה"אתרוג" יש לו כבר שייכות לעולם ואין תורתו אומנתו (אף שעושה זאת ע"פ שו"ע, כדי למלא שליחותו של הקב"ה).

ולכן, כאשר צריכים להתחיל את העבודה של כל השנה כולה — אזי לא מספיק סוג העבודה שעוסקים בתורה כמה שאפשר, אבל מוכרחים לעסוק גם בעניני העולם, "ואספת דגנך ותירושך ויצהרך"²⁴;

23) ראה גם שיחת שמחת ביה"ש תשי"ד
ס"ח ואילך (תו"מ ח"י ע' 49 ואילך). וש"נ.
24) עקב יא, יד.

20) ראה תו"מ שם ע' 103. וש"נ.
21) ויק"ר פ"ל, ב.
22) שם פכ"ד, ג.

הוא אמנם יהודי, וגם יהודי דתי, אבל לא באופן כזה צריכה להיות ההתחלה; ההתחלה השנה צריכה להיות באופן העבודה של "לולב", שתורתו אומנתו.

וכפי שרואים בחיי האדם בפרט — שבתור הכנה להזמן שיוצא לעולם ישנם שנות החינוך שבהם מלמדים אותו תורה כדי שידע כיצד להתנהג בחיים לאחרי כן.

וכן הוא בכל יום ויום — שתחלה צריך להיות ענין התפלה, ואח"כ "מבית הכנסת לבית המדרש"²⁵, ללמוד שיעור בתורה; וענין זה נותן לו את ההוראה והכח שלאח"ז יוכל לצאת בחוץ, מחוץ לביתו, מחוץ לבית-הכנסת ומחוץ לבית-המדרש, ולהתנהג שם כמו "אתרוג" ש"יש בו טעם ויש בו ריח".

וכמו"כ הוא בכל שנה ושנה ובכל אחד ואחת מישראל — שהתחלת השנה צריכה להיות באופן שהעיקר הוא התורה כשלעצמה (ענינו של "לולב"), וענין זה נותן כח שבכל ג' המינים ידעו את המעשה אשר יעשון ואלה אשר לא תעשינה.

ה. (וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א:)

כיון שעומדים אנו בהתחלת השנה, ונמצאים בהתוועדות עבור בני הישיבות בפרט, שענינם הוא "נטילת לולב",

— שהרי לעת-עתה תורתם אומנתם, ו"ברצות ה' דרכי איש"²⁶ ישאר חלק חשוב מהם גם אח"כ באהלה של תורה —

אזי יאגדו ויקשרו את עצמם עם כל שאר הסוגים שבבני" — שהרי גם הלולב בפני עצמו אינה מצוה, ומוכרח לצרף אליו הן את האתרוג, הן את ההדס והן את הערבה,

ורק אז יכולים לנענע את כל ד' המינים לד' רוחות ולמעלה ולמטה — שהרמז בזה הוא²⁷ לעכב רוחות רעות וטללים רעים ולהמשך רוחות טובות וטללים טובים,

והיינו, שימשיכו רוב ברכה והצלחה על כל השנה כולה — עי"ז שבהתחלת השנה תהי' אצל כל אחד ההתחלה בתורה, שבמשך שעות אלו, ימים או שבועות, תהי' "תורתו אומנתו",

(27) סוכה לז, סע"ב.

(25) ברכות בסופה. וש"נ.

(26) משלי טז, ז.

וענין זה יתן לו את "תקות חוט השני" ²⁸ כיצד להתנהג בכל השנה, שתהי' שנה בריאה ושמחה, בגשמיות וברוחניות.
 [כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן ניגון. הורה לכו"כ לומר "לחיים",
 ואח"כ אמר: האם צריך להזמין את כל אחד בפני עצמו? [...].

* * *

ו. הסדר בניסוך המים וכן ניסוך היין — שהיו מנסכים המים והיין על גבי המזבח לתוך שני נקבים שהיו במזבח, ומשם היו מקלחין ויורדין לשיתין ²⁹.

והנה, בנוגע לשיתין — מצינו ב' דעות ³⁰, ודעה אחת היא ש"כרה דוד שיתין", והיינו, שכאשר דוד הכין את כל הענינים עבור בית המקדש ³¹, כרה גם שיתין, ובמקום זה העמיד שלמה את המזבח, והיין והמים שהיו מנסכים ע"ג המזבח היו יורדין לשיתין.

ואיתא בגמרא ³²: "בשעה שכרה דוד שיתין קפא תהומא (צף התהום למעלה) ובעא למשטפא עלמא. אמר דוד מי איכא דידע אי שרי למכתב שם אחספא ונשדי' בתהומא ומנח (כדי שירד וינוח על הנקב), ליכא דקאמר לי' מידי. אמר דוד כל דידע למימר ואינו אומר כו', נשא אחיתופל ק"ו בעצמו, ומה לעשות שלום בין איש לאשתו אמרה תורה שמי שנכתב בקדושה ימחה על המים, לעשות שלום לכל העולם על אחת כמה וכמה, אמר לי' שרי וכו'".

ז. וצריך להבין ³³:

ישנו כלל בכל התורה שפיקוח נפש דוחה כל התורה כולה ³⁴. וא"כ, הקושיא היא בשתים: (א) לשם מה הוצרך דוד שמישהו יורה לו את הדין, בה בשעה שזהו דבר פשוט שפיקוח נפש דוחה כל התורה כולה? (ב) כאשר אחיתופל הורה שמותר לכתוב שם ע"ג חרס ולזרוק למים — למה הוצרך לק"ו מ"לעשות שלום בין איש לאשתו", הרי הי' יכול ללמוד זאת ב"בנין-אב" מדוגמא של פיקוח-נפש אפילו של נפש אחת, ועאכו"כ של כל העולם?

(28) יהושע ב, יח.

(29) סוכה מח, ריש ע"ב (במשנה) ובפרש"י.

(30) הימים-ב ב, ו.

(31) שם מט, א ובפרש"י (ד"ה מעשה)

(32) שם נג, סע"א ואילך (ובפרש"י).

(33) ותוס' (ד"ה א"ת). שם נג, סע"א ובפרש"י

(34) ראה בספרים שהובאו ב"המועדים

בהלכה" (לרש"י זעווין) סוכות ריש ע' קטז.

(34) ראה יומא פב, א. וש"נ.

(ד"ה בשעה).

וגם בנוגע לדוד ש"דוד לא הי' מורה הלכה בפני רבו אחיתופל (כדאיתא באבות⁸ ש"קראו רבו אלופו ומיודעו") והוא הי' שם³⁵ — עדיין אינו מובן: כיון שפיקוח נפש דוחה כל התורה כולה, הרי זה דוחה גם את הדין שאסור להורות הלכה בפני רבו, וא"כ, הי' לו להורות הלכה בפני רבו ולפסוק את הדין, כדי להציל את העולם?

ח. והתירוץ הפשוט על זה:

מה שהי' בכחו של החרס לסתום את הנקב של התהום — הרי זה רק לפי שנכתב עליו שם קדוש. והיינו, שפעולת הצלת העולם היא מצד הקדושה שיש בכתיבת השם ע"ג החרס ובזריקתו אח"כ אל המים. וכדי שיהי' בזה ענין של קדושה — הרי זה רק כאשר מוצאים מקום בתורה שמוותר לעשות זאת, ולולי זאת, הרי כתיבת שם ע"ג חרס על מנת להשליכו במים, אין בה ענין של קדושה, ובמילא לא הי' נעשה עי"ז הצלת העולם. כלומר: בנדו"ד לא מדובר אודות עשיית פעולה שיש בה משום פיקוח-נפש שדוחה את כל התורה כולה — שהרי החרס וכתיבת השם עליו מצד עצמם אין בכחם להציל מהצפת התהום, וא"כ, פעולה זו כשלעצמה היא מחיקת השם שלא לידי תועלת,

אלא יש צורך בדבר קדוש, ובעשי' באופן של קדושה — שדוקא אז תוכל פעולה זו להציל את העולם.

ולכן יש צורך למצוא דוגמא בתורה על כתיבת שם קדוש בקדושה על מנת למחקו אחרי כן, שפועלת מצד הקדושה שבדבר — שמזה יהי' ניתן ללמוד בנוגע לכתיבת שם קדוש והשלכתו במים כדי להציל מהצפת התהום.

וזהו הלימוד ב"ק"ו . . ומה לעשות שלום בין איש לאשתו אמרה תורה שמי שנכתב בקדושה ימחה על המים — שהתורה מצוה לכתוב את השם ולמחקו על המים, וע"י שתיית המים הי' נעשה ענין נסי — "הנקי", "אם לא שכב, הנקי, הא אם שכב חנקי"³⁶, שאין זה ענין טבעי, אלא ענין שמצד קדושה, והיינו, שהקדושה נשארית בקיומה אע"פ שכתבת השם הי' מלכתחילה על מנת למחקו לאחר כן; ואם כן הוא "בשביל לעשות שלום בין איש לאשתו — לעשות שלום לכל העולם על אחת כמה וכמה".

(35) פרש"י סוכה שם.

(36) נשא ה, יט ובפרש"י — מקידושין סב, רע"א. וש"נ.

ט. וההוראה מזה בנוגע אלינו עתה — שהרי הגמרא (ותורה בכלל) אינה ספר דברי הימים לספר סיפורים, אלא התורה היא מלשון הוראה³⁷, והתורה היא נצחית³⁸, שבכל דור ובכל מקום יכולים ללמוד מזה ענין בנוגע להנהגתו של כל אחד ואחת בחייו ובעניניו:

כאשר ישנו ענין שלכאורה יש לו מקום אפילו בתורה — אין לשכוח שהכח של התורה הוא מצד הקדושה שיש בה,

אבל כאשר לוקחים את התורה בגלל ש"היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים"¹⁴ — אזי יכול להיות שלא זו בלבד שלא יציל את העולם, אלא אפילו לא יפעל שלום בד' אמות של הפרט, אע"פ שהוא לומד את אותם ענינים שלומד פלוני, אלא שלימודו הוא בקדושה, ובאופן ש"יראתו קודמת לחכמתו" שאז "חכמתו מתקיימת"³⁹.

כאשר התורה היא רק "חכמתכם ובינתכם" — הרי היא אמנם חכמה עמוקה, וצריך להיות בה הבנה והשגה, אבל עדיין אין זה ענין שיכולים לילך עמו ולהצליח בכל מקום.

מעלתה של התורה לגבי חכמות חיצוניות, להבדיל, היא — שהתורה שולטת על הטבע:

חכמות בכלל — ענינם לחקור ולדרוש את הטבע של מציאות היש (לאחרי שנברא ונעשה יש), למצוא את החוקים והתכונות שלו, כדי לידע כיצד לנצל את הדבר. והיינו, שהטבע הוא שליט על החכמה, והחכמה אינה אלא שמוצאת ומגלה מה שנמצא במציאות ובטבע.

אבל התורה היא למעלה מזה שלא בערך — שהיא מושלת ושולטת על הטבע ועל המציאות, שכן, לא זו בלבד שהתורה חוקרת ודורשת כיצד נעשה מציאות ה"יש" מ"אין" (שזהו א' הענינים שבלימוד תורה החסידות), אלא עוד זאת, שאפילו לאחרי התהוות ובריאת המציאות והיש, בכח התורה לשנות את מציאות הטבע בהוה ובעתיד, ואפילו גם בעבר, כדאיאת בירושלמי נדרים⁴⁰ על הפסוק⁴¹ "לא-ל גומר עלי", שכאשר בית-דין עיברו את השנה או החודש אזי "בתולי" חוזרין", והיינו, שהתורה היא ענין שמושל ושולט על הטבע.

אמנם, במה דברים אמורים — כאשר יהודי לומד תורה בגלל

(40) פ"ו סה"ח. וש"נ.

(41) תהלים נו, ג.

(37) ראה רד"ק לתהלים יט, ח. ועוד.

(38) ראה תניא רפי"ז. ובכ"מ.

(39) אבות פ"ג מ"ט.

שהיא חכמתו ורצונו של הקב"ה, וכוונתו בלימוד זה לקיים ציווי הבורא, כיון שמקבל עליו עול מלכות שמים תחילה ואחר כך מקבל עליו עול תורה,

ע"ד שהי' במתן-תורה שבנ"י הקדימו נעשה לנשמע⁴², היינו, שתחילה יעשו מה שיאמרו להם, ואח"כ ישמעו ויבינו בשכלם למה נצטוו לעשות כן,

ואז — "תומת ישרים תנחם"⁴³, שהתורה מוליכה אותם בדרך הישרה — שמצילים את הד' אמות הפרטיים, ומצילים את העולם מה"מבול" של "מים הזידונים" שמבחוץ לאדם, אפילו מבחוץ לאדם הגשמי ושכלו האנושי.

משא"כ כאשר "לא זכה"⁴⁴, היינו, שלומד תורה בשעה שאינו מזכך ומברר את עצמו⁴⁵, ובמילא הלימוד הוא בכל הגסות והישות, אלא שיש לו תענוג ("געשמאָק") מצד ההבנה וההשגה שבה, כמו בכל חכמה אחרת — אזי לא זו בלבד שהתורה אינה "סם חיים" עבורו, אלא עוד זאת, שנעשית לו היפך דסם חיים⁴⁴.

י. וזהו גם הלימוד שניתן לנו בנוגע להענין דכריית השיתין:

ובהקדמה — שתפקידו של האדם והחוב המוטל עליו הוא, שלא להסתפק במה שנמצא אצלו בכיס חיקו ("אין בוזעם-קעשענע") וכד' אמות שלו,

— שהרי "ואהבת לרעך כמוך"⁴⁶ "זה כלל גדול בתורה"⁴⁷, ו"כל ישראל ערביין זה בזה"⁴⁸, ולכן, ככל שייטב לו, עליו להשתדל שגם לזולתו יהי' טוב, הן בגשמיות והן ברוחניות, שגם הוא יהנה מה"טעם" של התורה ומה"ריח" של המצוות, ויקיימם בפועל ממש בחיי היום-יומיים,

והיינו, שצריך להתייגע ולחפור ("דערגרונטעווען") בכל מציאות העולם כולו, כך, שבכל העולם כולו יאיר "נר מצוה ותורה אור"⁴⁹.

וזוהי נקודת מאמר רז"ל⁵⁰ "כל אחד ואחד חייב לומר בשבילי נברא העולם", היינו, שעל כל אחד בפרט מוטלת האחריות עבור מציאות כל

46 קדושים יט, יח.

47 תו"כ ופרש"י עה"פ.

48 שבועות לט, סע"א. וש"נ.

49 משלי ו, כג.

50 סנהדרין לו, סע"א (במשנה).

42 שבת פח, א.

43 משלי יא, ג. וראה שבת שם, ריש

ע"ב.

44 יומא עב, ב.

45 ראה גם תו"מ ח"ד ע' 279.

העולם, ו"צריך כל אדם שיראה .. כל העולם חציו זכאי וחציו חייב .. עשה מצוה אחת הרי הכריע .. את כל העולם כולו לכף זכות"⁵¹ (או ח"ו להיפך).

יא. וענין זה מרומז בכך ש"כרה דוד שיתין":

"דוד מלך ישראל חי וקיים"⁵² — שנותן כח לכנסת ישראל אפילו במשך ימי הגלות — מורה רמז שצריכים לחפור בעומק עד התהום. והיינו, שאין להסתפק בכך שבחיצוניות ובגלוי ("אויבן־אויף") הכל מתוקן אצלו, אלא צריך להשתדל שענין של תומ"צ יחדור ויגיע להעומק של הגשמיות והחומריות, עד לתהום.

אמנם, כאשר פוגשים בהגשם והחומר, יכול להיות שלא זו בלבד שאין לו כח לברר ולזכך את הגשם והחומר ולעשות ממנו מצוה, אלא אדרבה — שהגשם והחומר עולה למעלה מעלה ורוצה להציף את המקום שבו צריכים לבנות את המזבח וביהמ"ק.

ואז בא בן־תורה ואומר, שכיון שזהו"ע של פיקוח נפשות שדוחה כל התורה כולה, אין להתחשב בשום דבר, ויכולים למחוק שמו הקדוש על המים, העיקר שיוכלו לפעול ענין של מצוה כו'.

ועל זה אומרים לו: אין הדבר כן ("עס הויבט זיך ניט אָן!..."); אין לך ענין שדוחה תורה! — הסיבה לכך שפיקוח נפשות דוחה את כל התורה, היא, בגלל שישנו דין בתורה שפיקוח נפשות יכול לדחות את התורה, ולא בגלל שפיקוח נפשות מצד עצמו הוא למעלה מהתורה.

כאשר התורה פוסקת שישנם מקרים מיוחדים שמשום פיקוח נפשות יכולים לעשות פעולה זו וזו — הרי זה נעשה דין בתורה כמו הדין של שמירת שבת, אכילת כשר, הנחת תפילין וכל שאר עניני התומ"צ;

וכשם שמצות תפילין צריכים לקיים אפילו אם לא מבינים בשכל כיצד משפיע הדבר על בריאות הגוף, ובריאות הלב והמוח, אלא צריכים לעשות זאת רק משום שכך גזר הקב"ה בתורתו — כן הוא גם במקרים מסויימים ובתנאים מיוחדים שעושים פעולה שדוחה ענינים של תורה משום פיקוח נפשות, הרי זה רק משום שהתורה קבעה את הדין שבמצב כזה צריכים לעשות באופן כזה; כך אומרת תורה!

ולולי זאת, כאשר עושים זאת שלא כפי הוראת התורה — אזי גם

(52) נוסח קידוש לבנה (ר"ה כה, א).

(51) רמב"ם הל' תשובה פ"ג ה"ד.

כאשר מדובר בפיקוח נפשות, הנה לא זו בלבד שלא יפעלו הצלת הנפש, אלא עוד יוסיפו שבר על שבר, וחורבן על חורבן, כיון שעושים דבר כזה שהתורה אומרת שאין לעשות זאת אפילו משום פיקוח נפשות.

וכאמור, שדוקא כאשר מוצאים בתורה ש"לעשות שלום בין איש לאשתו אמרה תורה שמי שנכתב בקדושה ימחה על המים", היינו, שכאשר מדובר אודות ענין פרטי אומר הקב"ה "שמי שנכתב בקדושה ימחה על המים", כדי להציל יהודי זה עם הענינים שלו — אזי למדים מזה ק"ו ש"לעשות שלום לכל העולם על אחת כמה וכמה".

יב. וזוהי גם הוראה כללית באופן לימוד התורה:

אימתי יכול לימוד התורה להציל מה"מבול" של "מים הזידונים", — כמ"ש⁵³ "מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה", כפי שמבאר רבינו הזקן⁵⁴ שישנה אהבת ה' בכאו"א מישראל, כמ"ש⁵⁵ "ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך", ולעומת זאת ישנם ה"מים רבים" דטרדות הפרנסה, ולמטה מזה, "מים הזידונים" מהענינים ההפכיים, ועז"נ "מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה" — רק כאשר עושים זאת ע"פ הוראת התורה — כבנדוד, שהתורה אומרת שמותר לזרוק לתוך התהום שמו שנכתב בקדושה, וכאשר עושים זאת מפני שהתורה אומרת לעשות כן — הרי זה סותם את הנקב שבפי התהום,

ולא זו בלבד שמי התהום אינם מציפים את מקום המזבח וביהמ"ק, ועי"ז את כל העולם כולו, אלא אדרבה — ה"שיתין" נשארים קיימים לעד ולעולמי עולמים,

וכאשר בני" באים לביהמ"ק ומקיימים מצוותו של הקב"ה לנסך מים בשמחה (מצוה שלא נתפרשה בתורה שבכתב, אלא בתורה שבע"פ, שזהו"ע הקשור עם אמונת חכמים) — הנה ע"י ה"שיתין" חודרת ("דרינגט-דורך") מצוה זו את כל עובי כדור הארץ, היינו, את כל העביות והגסות של הגשם והחומר, ומגעת עד לתהום.

יג. וענין זה (שע"י השיתין פועל ניסוך המים בכל העולם כולו) מודגש גם בענין השמחה שב"זמן שמחתנו":

(55) ואתחנן ו, ה.

(53) שה"ש ח, ז.
(54) תו"א ר"פ נח.

שאיבת המים לניסוך ע"ג המזבח היתה באופן של שמחה —
 "ושאבתם מים בששון ממעייני הישועה"⁵⁶.

ושמחה זו שנערכה ב"עזרת נשים" — היתה מתפשטת ויוצאת
 להר הבית ומגעת בכל ירושלים, ש"לא הי' חצר בירושלים שאינה מאירה
 מאור בית השואבה"⁵⁷, ועד ש"אשה היתה בוררת חטים לאור של בית
 השואבה"⁵⁸.

וכיון ש"עתידה ירושלים שתתפשט בכל ארץ ישראל, ועתידה ארץ
 ישראל שתתפשט בכל הארצות"⁵⁹ — נמצא, שהשמחה נמשכת בכל
 העולם כולו, שמחה שלימה ושמחה אמיתית.

* * *

יד. [כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה להאורחים שי' מכפר חב"ד לנגן
 ניגון שמח, וכאשר התמהמהו מלנגן, אמר בתמיהה: האם לכל כפר חב"ד
 אין ניגון שמח? ואמר: אולי צריכים לבקש שיזרעו שם גם ניגונים...
 וסיים: ובינתיים — עד שהניגונים יצמחו — ינגנו "ניע זשוריצי
 כלֶאֶפֶצִי". ואח"כ אמר:]

ניגון זה ניגנו חסידים של אדמו"ר האמצעי, ופירושו — כפי
 שמבאר כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע⁶⁰ (אביו של כ"ק מו"ח אדמו"ר)
 פירוש המלות כפשוטן — אל תדאגו, אנחנו נסע עד המרוזח ושם יהי'
 משקה.

ובשעה שחסידים היו מתוועדים, היו מוסיפים לאח"ז, שבכל זאת,
 מעט משקה צריכים עבור הדרך עד שיגיעו לבית-המרוזח⁶¹.

טו. וביאור הרמז וההוראה בזה:

ובהקדמה — שדבר ברור הוא ש"בל ידח ממנו נדח"⁶², שהרי
 הקב"ה הבטיח ש"כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא, שנאמר⁶³ ועמך
 כולם צדיקים לעולם ירשו ארץ נצר מטעי מעשה ידי להתפאר"⁶⁴, והיינו,

60 ראה סה"ש תורת שלום ס"ע 157
 ואילך. וראה גם תו"מ חי"א ס"ע 242. וש"נ.

61 ראה תו"מ חי"ז ע' 155.

62 ע"פ שמואל-ב יד, יד. וראה הל' ת"ת
 לאדה"ז פ"ד סה"ג. תניא ספל"ט.

63 ישע"י ס, כא.

64 סנהדרין ר"פ חלק.

56 ישע"י יב, ג. וראה סוכה מח, ב.

57 סוכה נא, סע"א (במשנה).

58 שם נג, רע"א.

59 ראה ספרי דברים בתחלתו. פסיקתא

רבתי פ' שבת וראש חודש. יל"ש ישע"י רמז

תקג.

שכיון שכל ישראל הם "נצר מטעיו" ו"מעשה ידיו" של הקב"ה, הרי כשם שהקב"ה הוא נצחי וקיים לעד ולעולמי עולמים, כך גם "כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא".

וכיון שהפירוש "עולם הבא" כאן הוא עולם התחי' [כדמוכח מהמשך המאמר]⁶⁴ "ואלו שאין להם חלק לעולם הבא האומר אין תחיית המתים מן התורה", "הוא כפר בתחיית המתים לפיכך לא יהי' לו חלק בתחיית המתים", [נשמות בגופים — הרי מובן, שלא רק נשמתו של איש ישראל היא נצחית, אלא גם גופו של איש ישראל יהי' נצחי.

וטעם הדבר — לפי שגם הגוף גדלה מעלתו ביותר, שעליו נאמר⁶⁵ "ובנו בחרת מכל עם ולשון"⁶⁶:

ענין ה"בחירה" שייך לומר רק ביחס לשני דברים שיש להם איזה ערך ודוגמא זה לזה, ומזה מובן שבנוגע לנשמה לבדה לא שייך לומר "ובנו בחרת מכל עם ולשון", שהרי "נפש אלקית" יש רק לבני ישראל (כמבואר בתניא⁶⁷), ואילו אומות העולם יש להם רק נפש השכלית ושלמטה מזה;

ולכן מבאר רבינו הזקן⁶⁸ ש"ובנו בחרת מכל עם ולשון הוא הגוף החומרי הנדמה בחומריותו לגופי אומות העולם", והיינו, שכאשר מסתכלים על גוף האדם בחיצוניותו כפי ש"האדם יראה לעינים" ולא "יראה ללבב"⁶⁹, אזי לא רואים חילוק בין רמ"ח אברים של יהודי לרמ"ח אברים של אינו-יהודי להבדיל, ואעפ"כ, "ובנו בחרת", שבחר והכניס קדושתו לא רק בנפש האלקית, אלא גם ברמ"ח אברים ושס"ה גידים שהגוף של איש הישראלי.

וכידוע גם מה שסיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר כמ"פ⁷⁰, שאביו, כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, הפשיל פעם את שרוולו והראה על ידו, באמרו: ראה כמה יקר בשר היד שבשבילו שפכו כל כך הרבה תורה ומצוות!... ונמצא, שבשר הגוף של איש הישראלי הוא גם דבר קדוש, וגם עליו נאמר "מעשה ידי להתפאר", ולכן יהיו בעולם התחי' לא רק נשמות לבדם, אלא דוקא נשמות בגופים, ויתירה מזה, שהגוף יהי' אז בדרגא נעלית יותר מאשר הנשמה, כמבואר באריכות בתורת החסידות⁷¹.

69) שמואל-א טז, ז.

70) ראה גם תו"מ ח"א ריש ע' 55. וש"נ.

71) ראה תו"מ סה"מ אייר ע' רלד. וש"נ.

65) נוסח ברכות ק"ש.

66) ראה גם תו"מ שם ע' 108. וש"נ.

67) ספ"א ורפ"ב.

68) תניא פמ"ט (סט, סע"ב ואילך).

ומזה מוכן, שלא יתכן שפועל ידיו של הקב"ה ילך לאיבוד, ובודאי שסוף-כל-סוף "לא ידח ממנו נדח"; אלא, שענין זה יכול להיות "בגלגול זה או בגלגול אחר" (כמבואר בתניא⁷²), ובינתיים, חבל על הזמן...

טז. וזהו שאומרים חסידים בהמשך לניגון הנ"ל:

אפילו כאשר מישוהו שומע שמנגנים ניגון שתוכנו שאין מה לדאוג, כיון שסוכ"ס יצא מה"מדבר" אל ה"שדה" ויגיע ל"בית-המרזח" ששם נמצאים בני-אדם, "כתפארת אדם לשבת בית"⁷³, "אדם" כזה שהוא "כמראה אדם שעל הכסא מלמעלה"⁷⁴, והיינו, שסוכ"ס יגיע למקומו האמיתי, ששם יהיו לו כל הענינים שצריך להם מצד פנימיות נפשו — מ"מ, באים בתביעה ואומרים, שעד שמגיעים לשם, צריכים לכל-הפחות קצת "משקה", כדי שיוכלו לסבול את טלטול הדרך, ומה גם ש"כל הדרכים בחזקת סכנה"⁷⁵, ויצליחו להגיע לשם במהירות האפשרית, ומתוך פחות מכשולים ואבני נגף.

יז. וזהו ג"כ תוכן דברי הספרי⁷⁶ (הובא ברמב"ן⁷⁷) בנוגע לקיום המצוות בזמן הגלות — "אע"פ שאני מגלה אתכם מן הארץ לחוץ לארץ, היו מצויינים במצוות, שכשאתם חוזרים לא יהיו לכם חדשים .. הציבי לך ציונים⁷⁸, אלו המצוות כו":

קיום המצוות בשלימות יהי' בזמן הגאולה, כמ"ש⁷⁹ "ושם נעשה לפניך .. כמצות רצונך", וכפי שמאריך אדמו"ר מהר"ש בהמשך "וככה הגדול"⁸⁰ בביאור הענינים בזה; ואע"כ, צריכים לקיים מצוות בכל זמן ובכל מקום, כדי שלאחרי כן, בזמן הגאולה, יוכלו לקיים את המצוות בשלימות.

כלומר: אע"פ שהאדם יודע שקיום המצוות בזמן הזה אינו בשלימות, הן מצד יצרו הלא-טוב והן מצד ענינים שמחוץ הימנו, שהרי ישנם המצוות התלויות בבנין ביהמ"ק שבהיותו חרב לעת-עתה אי אפשר לקיימם, וגם המצוות שמקיימם, עדיין חסר אצלו בשלימות הקיום, כפי שידע אינש בנפשי' — אין לו להתיימש ח"ו ולומר שכיון שאינו יכול לקיים את כל המצוות בשלימותם, אזי לא יקיימם כלל;

72) שבהערה 62. 73) ישע"י מד, יג. 74) ע"פ יחזקאל א, כו. 75) ירושלמי ברכות פ"ד ה"ד. קה"ר פ"ג, ב. ועוד. 76) עה"פ עקב יא, יז. 77) אחרי יח, כה. 78) ירמ' לא, כ. 79) נוסח תפלת המוספין. 80) תרל"ז — פ"ז ואלך.

ולאידך גיסא, אסור גם לומר שכיון שלכשיבנה בית-המקדש אזי יהי' קיום המצוות בשלימות, הרי זה מספיק עבורו גם בזמן הזה, — ובנוסח הניגון הנ"ל: כיון שכאשר נגיע לבית-המרוזח אזי יהי' שם משקה ("טאם אי וואָדקאָ בודיעט"), הרי זה מספיק עבורו גם בשעה שנמצא עדיין במדבר ובשדה בהיותו בדרך — אלא, גם לעת-עתה, כאשר נמצאים בדרך, מוכרח להיות בידינו קיום המצוות, שעיי"ז נוכל לסבול ולעבור את טלטול הדרך עם האבני נגף ומכשולים.

יח. וכבכל הענינים דתורת החסידות — אין הכוונה לענין של "דרשה", "פשט"ל" או "פשט" במאמר רז"ל, אלא הכוונה היא בפשטות: מבלי הבט על כך שלעת-עתה ביהמ"ק בחורבנו, ודוד מלך ישראל לא נתגלה עדיין, ובמילא אין יד ישראל תקיפה, ונמצאים בגלות, בחושך כפול ומכופל, וא"כ, יכולים לומר ש"נהי' כגויים" — כפי שמספר יחזקאל הנביא⁸¹ — הנה על זה באה התשובה: "אם לא ביד חזקה גו' אמלוך עליכם", והיינו, שדבר ברור הוא שסוכ"ס יהי' כל יהודי לומד תורה ומקיים מצוות במילואם, ויתירה מזה, שסוכ"ס יעשה זאת ברצונו הטוב;

ובמילא, צריכה להתעורר אצלו השאלה: בידעו שסוכ"ס יבוא ל"בית המרוזח" — למה לו להקשות על עצמו את הנסיעה, ולהתגלגל ("וואַלגערן זיך") בדרך עוד שנה מיותרת, עוד חודש, שבוע או אפילו יום מיותר, בה בשעה שביכלתו לבוא למחוז חפצו מוקדם יותר, עם כל הנוחיות, וללא קשיים!...

יט. ואופן הנסיעה — הורה לנו אברהם אבינו, היהודי הראשון: כתיב⁸² "אחד הי' אברהם וירש את הארץ", היינו, שע"י יהודי אחד ויחידי יכול להיות כיבוש כל העולם — כאשר בכל מקום שהולך ונוסע מתנהג הוא באופן ד"ויקרא שם בשם ה' א-ל עולם"⁸³. וזוהי הוראה לכאור"א מישראל בכל מקום שהוא, שגם כאשר נדמה לו ש"אחד הי'", שהוא אחד ויחידי שמקושר ("האַלט זיך אָן") בתומ"צ, ויתכן שבסביבתו ובמקומו הוא אכן אחד ויחידי — הרי בידעו שיחד עמו נמצא "יחידו של עולם", אזי "מי יאמר לו מה תעשה"⁸⁴;

(83) וירא כא, לג.

(84) קהלת ח, ד.

(81) יחזקאל כ, לביג.

(82) שם לג, כד.

אם רק ילך עם ההכרזה ד"ויקרא שם בשם ה' אל עולם" — אזי יהי "כבוד מאד במקנה בכסף ובזהב"⁸⁵, ויקויימו בו כל שאר הענינים שנאמרו באברהם, עד להמסופר במדרש⁸⁶ שסוכ"ס המליכו אומות העולם את אברהם למלך עליהם ב"עמק המלך".

— ההתחלה היתה מזה שאברהם הניח שיזרקוהו לכבשן האש, ובלבד לעמוד איתן באמונה באל אחד ולא להודות בענינים של עבודה-זרה⁸⁷; ובעמדו בתוקף על ענין זה, הצליח ופעל, שלא זו בלבד שלא ניצחו אותו, אלא אדרבה, שאומות העולם המליכו אותו למלך עליהם מרצונם הטוב!

וזהו גם ההוראה שבכל מקום שבו נמצא יהודי, יש בכחו לחיות חיים של תורה וחיים של מצוות, ולא מתוך קשיים, אלא אדרבה, וזהו הדרך לזכות בחיים מאושרים כפשוטם לו ולבני ביתו.

וכמ"ש⁸⁸ "וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך", היינו, שראיית אופן הנהגתו כשלעצמה תקטין ותמעט את ההעלמות וההסתרים והמניעות והעיכובים בכל הקשור להנהגתו כיהודי, ועד שסוכ"ס ניצח בסביבתו ובחלקו בעולם, שימליכוהו שם למלך עליהם, עי"ז שימליך שם את מלך מלכי המלכים הקב"ה.

והעבודה דחג הסוכות, "זמן שמחתנו", נותנת ליהודי יכולת שיוכל לפעול את אופן העבודה הנ"ל מתוך שמחה במשך כל השנה כולה. [כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן "אין אדיר כה"י].

* * *

כ. אודות שמחת בית השואבה איתא במשנה⁸⁹: "מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו", וכן הוא כברייתא שהובאה בגמרא⁸⁹, ובהמשך לזה מוסיפה הברייתא: "מי שלא ראה ירושלים בתפארתה לא ראה כרך נחמד מעולם. מי שלא ראה בהמ"ק בבנינו לא ראה בנין מפואר מעולם".

וכבר דובר בשנה שעברה⁹⁰, שבכלל אינו מובן: למה נאמר ענין זה בלשון שלי"ה — "מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה

(88) תבוא כח, יו"ד.

(89) סוכה נא, ב.

(90) שיחת שמחת ביה"ש בתחלתה (תו"מ

חט"ו ע' 54 ואילך).

(85) לך לך יג, ב.

(86) ב"ר פמ"ג, ה. הובא בפרש"י עה"ת

שם יד, יז.

(87) ב"ר פל"ח, יג. הובא בפרש"י עה"ת

נח יא, כח.

מימיו? כאשר רוצים לספר לנו ששמחת בית השואבה היתה שמחה היותר גדולה – יכולים לומר בפשטות ששמחת בית השואבה היא השמחה היותר גדולה; ואעפ"כ, נאמר ענין זה בלשון שלילה – שמי שלא ראה שמחת בית השואבה, לא יתכן שיראה שמחה מימיו!

ובכן, בנוגע לשמחת בית השואבה נתבאר כבר בשנה שעברה מה שיש לומר בזה בדרך אפשר;

ועדיין צריך לבאר בנוגע לענין השני שנזכר בכרייתא⁹¹ – "מי שלא ראה ירושלים בתפארתה לא ראה כרך נחמד מעולם" – שגם ענין זה יכולים לומר בפשטות, ולא בלשון שלילה,

ועוד זאת, שענין זה נאמר בלשון של מליצה – "ירושלים בתפארתה .. כרך נחמד", ובודאי שלשון זה הוא בדיוק, שהרי התורה אינה ספר של מליצות, ואין בה תיבות מיותרות, כפי שמצינו שאפילו בנוגע לאות אחת חסר או יתיר למדים כמה הלכות⁹², ועאכו"כ כשמדובר אודות כמה תיבות שלכאורה היו יכולים לחסוך אותם, הרי בודאי שתיבות אלו הם באות להורות על ענין מסויים שלולי זאת אי אפשר לידע זאת, ועכצ"ל, שהכוונה בלשון זה היא כפשוטה – שאי אפשר לראות "כרך נחמד" אא"כ רואים "ירושלים בתפארתה", כדלקמן.

כא. ובהקדמה:

בנוגע ל"כרך" – כפי שמצינו במסכת מגילה⁹³ שישנם "כפרים", וישנם "עיירות" וישנם גם "כרכים" – מפרש רש"י⁹⁴ "כל כרך אינו אלא מקום שווקין שנכנסים שם מכל צד, וגדול הוא יותר מעיר גדולה", וכסיום דברי הגמרא: "דמיקלעי לי' מעלמא" (אנשים הרבה).

והנה, כללות ענינו של כפר ועיר ועאכו"כ כרך – היותו מקום מושב בני-אדם (שבזה חלוקים כפרים עיירות וכרכים משדות ומדבריות וימים).

וכיון שטבע בני-אדם הוא ש"אין דעתם דומה זל"ז ואין פרצופיהן דומים זל"ז"⁹⁵,

92) ראה לקו"ת דרושי שמע"צ פח, רע"א. ברכה צה, ד. ובכ"מ. (93) בתחלתה. (94) ד"ה כרך – שם ג, ב. (95) ברכות נח, רע"א.

91) ענין השלישי שנזכר בכרייתא – "מי שלא ראה ביהמ"ק בבנינו לא ראה בנין מפואר מעולם" – נתבאר בשיחת שמחת בית השואבה תשי"ט.

— וכמארז"ל בסנהדרין⁹⁶ "לפיכך נברא אדם יחידי .. להגיד גדולתו של הקב"ה, שאדם טובע כמה מטבעות בחותם אחד כולם דומין זה לזה, ומלך מלכי המלכים הקב"ה טבע כל אדם בחותמו של אדם הראשון (שבחותם הראשון כל הדורות טבועות, שלא הי' תחלה אלא חותם א') ואין אחד מהם דומה לחבירו" —

הרי מסתבר בשכל, שכאשר כמה אנשים מתקבצים יחדיו, אינם יכולים לחיות יחדיו באופן שיהי' ישוב עומד על תלו, ישוב קיים וחזק. וכל זה — אפילו כאשר מדובר אודות קיבוץ קטן של בני-אדם, ועאכ"כ כשמדובר לא רק אודות "כפר", אלא אודות "עיר" ו"עיר גדולה", שאז, הסתירה בין הדעות של ריבוי בני-האדם היא גדולה יותר. ובפרט כשמדובר אודות "כרך", "דמיקלעי לי' מעלמא", "מקום שווקין שנכנסים שם מכל צד", היינו, שנפגשים שם הן אנשים שבאים מצד דרום, ששם הוא תכלית החום⁹⁷, שרומז על תכונת החמימות ("קאָכקייט"), והן אנשים שבאים מצד צפון, ששם הוא תכלית הקור⁹⁸, שמורה על תכונת ההתיישבות ומתינות, והן אלו שבאים משאר רוחות העולם שהם הפכיים זמ"ז.

וכיון שכן, הרי לכאורה לא יתכן שריבוי אנשים, שאינם שוים בדעותיהם ובפרצופיהם, ונתקבצו "מעלמא", "מכל צד", מצדדים הפכיים, יבנו יחדיו "כרך", וב"כרך" זה לא תתנהל מלחמה, "איש את רעהו חיים בלעו" (כלשון המשנה⁹⁸), אלא יהי' "כרך נחמד", היינו, שכל הענינים שבו הם באופן ד"נחמד למראה"⁹⁹, כך שאפילו מי שנמצא בחוץ רואה שזהו דבר טוב ודבר שיש להתאוות אליו.

כיצד יתכן בכל זאת שיהי' זה מקום מושב בני-אדם? — הרי זה מצד "מוראה של מלכות"⁹⁸, שעיי"ז נשלל הענין ד"איש את רעהו חיים בלעו".

כב. אמנם, מוראה של מלכות בשר ודם — אינו מספיק עדיין: כאשר מדובר אודות מלכות של בשר ודם — הרי כיון שה"מלכות" עצמה היא ג"כ בשר ודם, יש בה כל הענינים והתכונות הקשורים עם בשר ודם,

96) לז, סע"א — במשנה (ובפרש"י). ובכ"מ.

98) אבות פ"ג מ"ב. רואה שם לח, א.

99) ראה לקו"ת תוריע יט, סע"ד ואילך. לשון הכתוב — בראשית ב, ט.

— וכפי שסיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר¹⁰⁰ פתגם הרשב"ץ: "אֵץ זָאֵק פלייש און ביינער מיט זודיקע בלוט" (שק של בשר ועצמות עם דם רותח), דהיינו חמימות הבשר (ע"י הדם) והנוקשות ("האַרקיט") של העצמות — וא"כ, אף שבמלכות בשר ודם יש "מוראה של מלכות" על אלו שהם תחתיו, מ"מ, אם אצל המלך עצמו אין ענין של מורא ממי שעל גביו, מה ימנע ממנו שלא תהי' ההנהגה ד"איש את רעהו חיים בלעו"?!
וא"כ, הדרא קושיא לדוכתא — כיצד יתכן שיהי' בעולם "כרך נחמד": "כרך" — מקום שנכנסים בו ריבוי אנשים שבאים מכל הצדדים, היינו, כל מיני תכונות הנפש, וגם הפכיים זה מזה, ואעפ"כ יהי' זה "כרך נחמד"?

כג. אך העצה לכך ש"מוראה של מלכות" תפעל פעולתה היא — "המלך כיון שכרע שוב אינו זוקף"¹⁰¹:

בנוגע לסדר הכריעות בתפלת שמונה-עשרה — איתא בגמרא¹⁰²: "כשהוא כורע כורע בברוך וכשהוא זוקף זוקף בשם", והיינו, שמספיקה הכריעה באמירת התיבות "ברוך אתה" בלבד, אבל כשמזכיר את השם אזי זוקף את עצמו.

אמנם, במה דברים אמורים — בנוגע לכל העם כולו, אבל בנוגע למלך — "כיון שכרע שוב אינו זוקף".
וההסברה בזה:

כיון שהמלך אין עליו מורא בשר ודם, הרי יכול להיות ש"יגבה לבו" (לא "בדרכי ה'"¹⁰³, אלא) בדרכים הפכיים, לומר "בשרירות לבי אלך"¹⁰⁴, ומי יאמר לו מה תעשה...

והעצה לזה — שכאשר מתחיל את היום בענין התפלה, לא יסתפק בהכנעת עצמו שמתבטאת בענין הכריעה כפי שהיא אצל כל אנשי העם, כל אחד מישראל, אלא צריך להכניע את עצמו באופן שאינו פוסק מהכריעה וההשתחווי' — "כיון שכרע שוב אינו זוקף".
וכפי שאמר דוד מלך ישראל: "שויתי ודוממתי"¹⁰⁵, "ואנכי תולעת ולא איש"¹⁰⁶ — שזהו תכלית הביטול; ודוקא אז יכול הי' להיות מלך

(100) לקו"ד ח"א קפח, א. וראה שיחת
ימים האחרונים דחה"ס תש"ב ס"ג (סה"ש
תש"ב ס"ע 7).
(101) ברכות לר, ריש ע"ב.
(102) תהלים קלא, ב.
(103) דברי הימים-ב יז, ו. וראה לקו"ת
במדבר טו, רע"ג. ובכ"מ.
(104) נצבים כט, יח.
(105) תהלים קלא, ב.
(106) שם כב, ז.

(100) לקו"ד ח"א קפח, א. וראה שיחת
ימים האחרונים דחה"ס תש"ב ס"ג (סה"ש
תש"ב ס"ע 7).
(101) ברכות לר, ריש ע"ב.
(102) תהלים קלא, ב.
(103) דברי הימים-ב יז, ו. וראה לקו"ת
במדבר טו, רע"ג. ובכ"מ.
(104) נצבים כט, יח.
(105) תהלים קלא, ב.
(106) שם כב, ז.

על ישראל ולהנהיג אותם באופן של נצחון על כל אויביו מסביב¹⁰⁷, ולהכין את הדרך עבור בנין ביהמ"ק³¹, עם כל הענינים הקשורים בזה, שבהם נכלל גם סדר ההנהגה ד"איש תחת גפנו ותחת תאנתו¹⁰⁸ כפשוטו בגשמיות.

ענין זה אינו יכול להיות כאשר סומכים על השכל לבדו, שהרי הרצון מטה את השכל, ובמכ"ש וק"ו: ומה שוחד של ממון "יעור עיני פקחים ויסלף דברי צדיקים"¹⁰⁹ — עאכו"כ שוחד של אהבת עצמו ורצון עצמו שבדאי יכול לעור עיני פקחים ולסלף דברי צדיקים;

יש רק עצה אחת ויחידה — להיות בעצמו במצב של כריעה ללא הפסק, ועד שטוען "אנכי תולעת ולא איש", ומתכוין לכך בפועל... ואז נותן לו הקב"ה נצחון על כל אויביו מסביב, החל מהאויב הראשון שנמצא בתוך לבו של אדם, יצרו הרע, שעומד על כל אחד ואחת להסיתו מדרך המלך, מלך מלכי המלכים.

כד. וזהו שאמרו "מי שלא ראה ירושלים בתפארתה לא ראה כרך נחמד מעולם" — שאי אפשר להעמיד בעולם "כרך נחמד" שיהי' לו קיום, אא"כ יש בחלקו בעולם "ירושלים בתפארתה":

אודות ירושלים — איתא בתוס'¹¹⁰ שנקראת כן "על שם יראה ועל שם שלם", והיינו, שתיבת "ירושלים" מורכבת מב' תיבות: "יראה" "שלם", ופירושה — יראת השם בשלימותה.

וכאשר ישנו ענין היראה בשלימותה — לא (רק) "מוראה של מלכות" בשר ודם, אלא יראה שלימה ממלכותו של מלך מלכי המלכים, הרי זה פועל על מלך ישראל שתהי' אצלו ההכנעה באופן ד"כיון שכרע שוב אינו זוקף", ועי"ז פועל המלך על כל אלו שתחתיו, שזהו כללות עם ישראל, להוציאם ולהביאם במלחמתה של תורה¹¹¹, ואח"כ גם במלחמה כפשוטה, עד שמנצח את כל אויביו מסביב.

ועוד זאת — שלא מספיק הענין ד"ירושלים" בלבד, אלא צריך להיות "ירושלים בתפארתה":

"תפארת" — הו"ע הכלול מכל הגוונים, משא"כ כאשר ישנו רק

פנ"ו, יו"ד).

(111) ראה סנהדרין צג, ב (בנוגע לדוד):

"איש מלחמה, שיודע לישא וליתן במלחמתה של תורה".

(107) שמואל-ב ז, א. ועוד.

(108) מלכים-א ה, ה. ועוד.

(109) משפטים כג, ח. פ' שופטים טז, יט.

(110) ד"ה הר — תענית טז, א (מב"ר של תורה".

גוון אחד, הנה ככל שיהי' נאה, אין זה ענין של תפארת, אא"כ הוא כלול מכמה גוונים (כפי שמבאר רבינו הזקן בארוכה¹¹²).

והענין בזה בעבודה בנוגע להנהגתו של יהודי ביראת שמים ("ירושלים") — שלא מספיק שהנהגתו ביראת שמים תהי' בקו ד"סור מרע" בלבד ולא בקו ד"עשה טוב", או בקו ד"עשה טוב" בלבד ולא בקו ד"סור מרע", אלא הנהגתו ביראת שמים צריכה להיות בשני הקוין — אע"פ שהם נלקחים מתכונות הפכיות בנפש: "עשה טוב" — מצד מדת החסד והרחמים שבנפש, ו"סור מרע", שהו"ע "ובערת הרע מקרבך"¹¹³ — מצד מדת הדין והגבורה שבנפש.

וזהו הענין ד"ירושלים בתפארתה" — ששלמות היראה היא באופן של תפארת, שנכללים בה שני הקוין, הן "סור מרע" והן "עשה טוב".

וכאשר יהודי בונה בד' אמותיו ובסביבתו "ירושלים בתפארתה" ברוחניות — אזי ככחו לבנות גם "ירושלים בתפארה" בגשמיות, וענין זה נותן קיום שתהי' מציאות הטוב והחסד והצדק בעולם, שתהי' מציאות של "כרך נחמד" אפילו בין אומות העולם.

כה. וסדר הדברים בכרייתא — שתחילה מדובר אודות שמחת בית השואבה, ואח"כ אודות "ירושלים בתפארתה" ו"כרך נחמד":
לכל לראש ישנו הענין דשמחת בית השואבה — שיהודים מתאספים יחדיו בעזרה לשמוח בשמחה הקשורה עם שאיבת מים ממעיין לנסכם ע"ג המזבח;

את המים לא שתו, ולא טעמו, אלא קיימו בהם מצוותו של הקב"ה ללא הבנה והשגה, אלא מתוך קבלת-עול ואמונת חכמים; וביחד עם זה, קיימו זאת לא בדרך של מהיכתי-יתי, אלא דוקא מתוך שמחה גדולה, עד כדי כך, ש"מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו".

וענין זה מהוה הכנה ויסוד שיהודי יוכל לבנות אצלו "ירושלים בתפארתה" — שמעמיד את ביתו באופן שיהי' שם יראה בשלימות ("ירושלים"), ומתוך התכללות כל הגוונים ("בתפארתה"), תורה עבודה וגמילות-חסדים, הן בענינים שבין אדם למקום והן בענינים שבין אדם לחבירו.

ואז מתפשטת "ירושלים" שבו בכל חלקו בעולם, שזוהי "ארץ

113) פ' ראה יג, ו.

112) תניא אגה"ק סי"ב. סט"ו.

ישראל" שבו, ולאחרי כן הרי הוא מכריע את כל העולם כולו לכף זכות —

שתמורת ה"מדבר הגדול והנורא נחש שרף ועקרב וצמאון אשר אין מים"¹¹⁴, "אין מים אלא תורה"¹¹⁵, והיינו, שזהו שטח שבו מוצאים ש"יצר לב האדם רע מנעוריו"¹¹⁶, ובמילא ההנהגה היא באופן ד"איש את רעהו חיים בלעו", ו"כל דאלים גבר"¹¹⁷, ולא הועילה גם "מוראה של מלכות", כיון שכל אחד העמיד מלכות מדיניו "לסייע" לו כפי ש"מלכות הרשעה" יכולה לסייע...

הרי הוא מהפך את ה"מדבר" למקום ישוב בני-אדם, ובונה שם "כרך", ועושה ממנו "כרך נחמד", היינו, שנוסף לכך שתושבי הכרך חיים באהבה ואחווה [ע"ד האמור לעיל (ס"ג) אודות "ערכות" "שגדלים באחווה"], אלא גם אלו "דמקלעי לי מעלמא", שבגלל היותו "מקום שווקין" לכן "נכנסים שם מכל צד", מכל קצוי תבל, ומד' רוחות שהם הפכיים זמ"ז, הנה לא זו בלבד שלא יהיו חילוקים ביניהם, אלא עוד זאת, שמכולם יחדיו נעשה "כרך נחמד", ושם נעשית דירה לו ית'.

ובאופן כזה נשלם רצונו של אברהם אבינו, שבכל מקום יהי נקרא "שם ה' א-ל עולם" — שביכלתו של כל יהודי לפעול זאת ע"י עבודתו, והיינו, כאשר מתחיל מהעבודה דניסוך המים מצד קבלת-עול ואמונת חכמים, ומתוך שמחה, בלב שמח דוקא, ואח"כ בונה בו את ענין היראה בשלימותה ובתפארתה, בכל ג' הקוין דתורה עבודה וגמ"ח, הן בין אדם למקום והן בין אדם לחבירו,

ועי"ז פועל שתהי' מציאות בעולם שבני-אדם יוכלו להתדבר יחדיו (ולא באופן ש"איש את רעהו חיים בלעו"), ועד שפועלים הענין ד"לתקן עולם במלכות שדי"¹¹⁸, ו"אז אהפוך אל עמים שפה ברורה גוי לעבדו שכם אחד"¹¹⁹.

* * *

כו. דובר אודות שלילת טענת פרעה למשה ואהרן, "לכו לסבלותיכם"¹²⁰, וההוראה מזה, שהנמצאים באהלה של תורה צריכים לדאוג לכל בני"י, קומה אחת שלימה, שיהיו "נצבים כולכם לפני ה' אלקיכם"¹²

(118) נוסח התפלה "וע"כ נקוה לך".

(119) צפני' ג, ט. וראה רמב"ם הל' מלכים

ספי"א.

(120) שמות ה, ד.

(114) עקב ח, טו.

(115) ב"ק יז, א. וש"נ.

(116) נח ח, כא.

(117) גיטין ס, ב. וש"נ.

— הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בלקו"ש חט"ז ע' 29 ואילך. ובסיום השיחה אמר:

וזוהי גם ההוראה ממצות סוכה שיש בה ענין נוסף על כל המצוות — שבה נכנס לא רק ראשו של האדם, ולא רק לבו וידיו, אלא גם רגליו, ואפילו הנעלים והערדליים ("קאַלאַשן") שע"ג רגליו; גם אותם מקיפה וסוכבת המצוה כמו שמקיפה וסוכבת את הראש¹²¹.

וזוהי הדוגמא בנוגע לכלל ישראל כולו, "ראשיכם שבטיכם וגו' מחוטב עציך עד שואב מימין"¹²², שתכלית המכוון — שסוכ"ס בודאי יבוא לידי פועל ("מ'וועט אים אויספירן") — ש"יעשו כולם אגודה אחת", כולם כאחד,

ואז יהי "לעשות רצונך בלבב שלם" — ש"ביום ההוא יהי ה' אחד ושמו אחד"¹²².

[כ"ק אדמו"ר שליט"א התחיל לנגן ניגון שמחה]¹²³.

* * *

כז. בנוגע לחג הסוכות מצינו שני ענינים הפכיים:

בנוגע לסוכה — הרי אף שסתם בנין שלם צריך ד' מחיצות, מ"מ, בסוכה מספיק ג' דפנות, "שתים כהלכתן ושלישית אפילו טפח"¹²⁴, כהלכל בכל דיני התורה ש"רובו ככולו"¹²⁵. והיינו, שהן אמת שמוטב שיהי' כולו, אבל אעפ"כ, גם רובו נחשב ככולו.

ולאידך גיסא, בנוגע לאתרוג ומיניו — הנה כאשר יש בו חסרון, לא רק בגוף וממשות האתרוג, אלא רק ביופי האתרוג, שאינו "הדר", כיון ש"עלתה עליו חזזית" וכיו"ב, הרי זה פסול¹²⁶.

ולכאורה אינו מובן: כיון שבמצות ד' מינים בחג הסוכות שבתחילת

לעלמא, ואחר-כך, נכנס משהו לחנותו ומורד את הכובעים, עד שמוצא את הכובע המתאים למדתו. וסיים הצמח-צדק: ואכן אליו היתה כוונתי ("אים האָב איך טאַקע געמיינט")! ...
(124) סוכה ו, ב. וש"נ.

(125) נזיר מב, רע"א. וש"נ.

(126) סוכה לד, סע"ב (במשנה). רמב"ם הל' לולב פ"ח ה"ז. טשו"ע (ואדה"ז) אור"ח תרמ"ח ס"ט (סי"ט).

(121) ראה גם שיחת יום ב' דחה"ס דאשתקד סי"ג (תו"מ חט"ו ע' 46). וש"נ.
(122) זכרי' יד, ט.

(123) אחד המסובים שאל את כ"ק אדמו"ר שליט"א על המדובר בענין פלוני, אם הכוונה היתה אליו. וענה לו כ"ק אדמו"ר שליט"א: הצמח-צדק אמר פעם (ראה גם תו"מ חט"ו ע' 226. וש"נ): אני כמו תופר כובעים ("אַ קירושנער"), שתופרם במדות שונות, כיון שאינו עושה זאת עבור איש פלוני, אלא

השנה מתחיל סדר עבודה חדש בעניני התומ"צ, לאחרי הכפרה מחילה וסליחה דיום הכיפורים — שזהו מ"ש"י "ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר כפות תמרים וענף עץ אבות וערבי נחל", "ראשון לחשבון עוונות" ¹²⁷ — היתה צריכה להיות ההנהגה בד' המינים כמו בכל התורה כולה ש"רובו ככולו"?

כח. ובהקדם הביאור בגדר הדין של רוב — "רובו ככולו", "אזלינן בתר רובא" ¹²⁸ — שיש לפרש זה בשני אופנים ¹²⁹:

(א) התורה קובעת דבר ברור שרובו הוא ככולו, ו"אזלינן בתר רובא" משום שדבר ברור הוא שגם נדון זה הוא כמו הרוב.

(ב) התורה פוסקת שבענין של פק"י יש לילך אחר הרוב, אבל אעפ"כ, מגדר ספק לא יצא.

ונפק"מ לדינא — לגבי ענינים שהתורה אוסרתם רק כשהדבר הוא ודאי, ולא כשיש ספק בדבר, וא"כ, אם נאמר שדין רוב אינו בתורת ודאי אלא בתורת פק"י, אזי בנדו"ז צריך להיות מותר. ועד"ז יש נפק"מ בכמה דינים בנגלה דתורה.

כט. אמנם, יש ענינים בתורה שבהם לא מספיק רוב, אלא צ"ל כולו דוקא ¹³⁰.

ולדוגמא — בהכלל ד"אחרי רבים להטות" ¹³¹ גופא שנאמר בסנהדרין בנוגע לכל דיני התורה:

במה דברים אמורים ש"אחרי רבים להטות" — כאשר בהקדמה לזה ישנם כל שבעים ואחד חברי הסנהדרין במציאותם ובמקומם, בבית דין הגדול שבלשכת הגזית שבביהמ"ק, ובלשון הגמרא ¹³²: "מלמד שהמקום גורם" — "המקום אשר יבחר ה'" ¹³³; ואם חסר אפילו אחד מהם שאינו נמצא בלשכת הגזית, אזי בטל כל הפס"ד שלהם בתור פס"ד של סנהדרין.

כלומר: אע"פ שבנוגע להפסק-דין עצמו מספיק דעת הרוב, ל"ו חברי הסנהדרין, מ"מ, במה דברים אמורים שהפס"ד הוא כדעת הרוב —

(127) תנחומא אמור כב. (אג"ק ח"י"ד ס"ע קסד).
 (128) יבמות יד, רע"א. ועוד. (131) משפטים כג, ב. וראה רמב"ם הל' סנהדרין רפ"ח. (129) ראה שו"ת צפע"נ (ני. תשי"ד) (132) ע"ז ח, סע"ב. וש"נ. (130) ר"ז.
 (133) ראה גם מכתב יו"ד כסלו שנה זו (133) פ' שופטים יז, ח"י.

כאשר גם שאר ל"ה חברי הסנהדרין נמצאים בצוותא חדא עמהם, בלשכת הגזית, משא"כ כאשר אפילו שבעים חברי הסנהדרין פוסקים דין, אבל חסר אחד שאינו נמצא עמהם בצוותא חדא, אזי נתבטל כל גדר הפס"ד של סנהדרין.

וככל ענין בתורה, הרי זה הוראה (לא רק בנוגע לסנהדרין, ובמילא אין זה שייך לאחרי שגלתה סנהדרין, ועאכו"כ בזמן הזה לאחרי שבטלה סמיכת הסנהדרין, אלא) גם לימינו אלו.

ונקודת הענין — שאע"פ שהכלל "אחרי רבים להטות" הוא סברא שמתקבלת גם בשכל, דכיון שסוכ"ס צריכים לעשות באופן מסויים, הרי מוטב להניח את דעת המיעוט ולעשות כדעת הרוב, מ"מ, צריך לידע שלא בכל פעם יכולים לקבל כלל זה; וגם כאשר מקבלים כלל זה, צ"ל בזה תנאים מוקדמים, ורק כשישנם תנאים אלו אזי ישנו הדין ד"אחרי רבים להטות".

וכיון שכן הוא בתורה, לכן רואים זאת גם בעניני העולם, אפילו אצל אומות העולם להבדיל — שישנם עניני העולם שבהם מסתפקים בכך שיש רוב, שני שלישי; אבל ישנם ענינים שלאחרי שקיבלו החלטה פעם אחת — אין לבטלה ואין לשנותה, כיון שזהו"ע שנוגע בעצם מציאות הדבר, ובמילא, לא שייך להעמיד להצבעה לברר מהי דעת הרוב ומהי דעת המיעוט.

וכמו בנוגע לסנהדרין, שכאשר מדובר אודות עצם מציאות הסנהדרין, אם יש מציאות של סנהדרין או לא — לא שייך לומר בזה רוב או מיעוט; לכל לראש יש צורך במציאות הסנהדרין, ובמילא, צריכים להיות שבעים ואחד אנשים ראויים לזה, וצריכים להושיבם בלשכת הגזית, בסמיכות להמקדש ולקדשי קדשים; ולאחרי שכל זה הוא בשלימות, אזי יכולים לילך לפי הכלל ש"אחרי רבים להטות".

ועד"ז בנוגע להכלל בתורה "יחיד ורבים הלכה כרבים"¹³⁴ — שישנו כלל מוקדם לזה: "אין בית דין יכול לבטל דברי בית דין חבירו אא"כ גדול ממנו בחכמה ובמנין"¹³⁵, ובזה גופא — במה דברים אמורים שב"ד גדול יותר יכול לבטל דברי ב"ד חבירו, רק אם הדבר לא נתקבל עדיין אצל כלל ישראל, כי, לאחרי שנתקבל בכלל ישראל, חל על זה ציווי התורה "לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל"¹³⁶ (כפס"ד

(136) שופטים שם, יא.

(134) ברכות ט, א. וש"נ.

(135) מגילה ב, א. וש"נ.

הרמב"ם¹³⁷), וציווי שבתורה אי אפשר לשנותו בתמידיות (א"כ בתור הוראת שעה כאשר הדבר נוגע לתיקון העולם, ובכמה תנאים בזה¹³⁸).

ל. וזוהי גם הוראה בימינו אלו:

כאשר בא היצה"ר ליהודי שומר תומ"צ, ואומר לו שע"פ תורה צריך לילך אחר הרוב כו' — הנה לכל לראש צריך לידע שכיון שטענה זו באה מהיצה"ר, הרי זה בודאי היפך התורה, אפילו אם הוא מביא ראיות מהתורה.

וכפי שמבאר כ"ק מו"ח אדמו"ר¹³⁹ דיוק לשון הגמרא¹⁴⁰ "כך אומנתו של יצה"ר היום אומר לו עשה כך ולמחר אומר לו עשה כך עד שאומר לו לך עבוד ע"ז" — דלכאורה אינו מוכן: הרי היצה"ר אינו אומר לאדם לעשות "כך", אלא אומר דעתו שצריך לעשות היפך התורה? וההסברה בזה — ש"אומנתו של יצה"ר" היא שאינו מתחיל מיד לומר היפך התורה, אלא מתחיל לומר "עשה כך": כיון שהנך לומד תורה ומקיים מצוות, הנני מראה לך מהתורה כיצד עליך להתנהג ע"פ תורה.

צריכים איפוא לדעת שכאשר הדברים באים מהיצה"ר, הנה גם כאשר מביא מראה-מקום בדבריו של ראשון ואחרון, הרי זה בודאי היפך התורה. —

אלא מאי, הקושיא היא — הרי יש לו את הרוב ("ער האָט דאָך צו זיך אַ גאַנצע חברה")!?

והתירוץ על זה — כדאיתא בגמרא¹⁴¹ ש"הוה קא מסתפי חזקי" אמר דילמא חס ושלום נטי' דעתי' דקוב"ה בתר רובא", כיון שסייעתו של חזקי' היו מועטים מסיעת שבנא, "בא נביא ואמר לו: לא¹⁴² תאמרן קשר לכל אשר יאמר העם הזה קשר".

כאשר מדובר אודות עצם מציאות הענין אם צריך לשמוע להקב"ה או לעשות להיפך ח"ו — אין מקום לעשות חשבון מהי דעת הרוב ומהי דעת המיעוט (כפי שמצביעים ב"בחירות", ובלשון המדינה: "עלעקשנ'ס"), ובענין זה אין הרוב יכול להכריע את המיעוט, כיון שאין זו דעת המיעוט, אלא זוהי עצם המציאות של המיעוט והרוב גם יחד!

כאשר מדברים אודות שבעים ואחד חברי הסנהדרין — לא

(137) ה'י ממרים פ"א ה"ב. פ"ב ה"ג.

(138) ראה שם ה"ד.

(139) סה"מ קונטרסים ח"א לו, א. ועוד.

(140) שבת קה, ב.

(141) סנהדרין כו, א.

(142) ישע"י ח, יב (ובפרש"י).

מספיקה העובדה שישנם שבעים ואחד יהודים; יש צורך שאותם שבעים ואחד יהודים שיושבים בלשכת הגזית יהיו ראויים לישב בסנהדרין ע"פ כללי התורה, ויהיו דנים ע"פ כללי התורה, כולל גם שיקבלו עליהם את כל דיני התורה, הגזירות וכו', שנתקבלו ונקבעו בזמנים שלפניהם, ונעשו ציווי בתורה מצד "לא תסור" (כנ"ל). אבל כאשר נמצאים שבעים ואחד יהודים, ואחד מהם טוען היפך השולחן-ערוך — אזי בטל הדבר מעיקרו!

לא. ישנו פתגם שהיו אומרים פעם — ע"ד הצחות — בפירוש דברי הגמרא¹⁴³ "בדרבנן עבדינן מעשה והדר מותבינן" (משא"כ "בדאורייתא מותבינן כו' והדר עבדינן מעשה"), שיש לעשות מעשה (ע"י בר-סמכא) ואח"כ לשאול מהו הדין — שסדר זה הוא "בדרבנן", כאשר מדובר אודות "רבנים"...

— כאשר מדובר אודות בעלי-בתים פשוטים, הרי בעה"ב פשוט בודאי לא יאמר היפך השולחן-ערוך, כי: לכל לראש — אינו בקי בשולחן-ערוך... ושנית, אין לו את ה"ברייטקייט" להעמיד את עצמו על קורה אחת ("אויף איין ברעטל") יחד עם זה שכתב את השולחן-ערוך או נושא-כליו, ולומר להיפך;

אבל כאשר מדובר אודות "רב" ("בדרבנן"), שיודע שהתורה "לא בשמים היא"¹⁴⁴, אלא ניתנה לבני אדם, וישנו הענין ד"נצחוני בני נצחוני"¹⁴⁵ — אזי יכול להיות שיעמיד את הדבר להצבעה לפסוק היפך דברי הקב"ה...

והעצה לזה — "עבדינן מעשה והדר מותבינן" — שלא לשאול אותו מלכתחילה, אלא להקדים ולעשות את הדבר הטוב!
מהו הצורך לשאול אצלו, ועי"ד להעמיד אותו בנסיון — שיחפוז לומר "דבר חידוש" שלא נאמר למשה מסיני¹⁴⁶,

— שהרי דבר שנאמר למשה מסיני, כמארז"ל¹⁴⁷ כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש נאמר למשה מסיני, הוא כבר דבר ישן. לא הוא זה המחבר ומחדש דבר זה; הקב"ה אמר דבר זה ומסרו ע"י משה רבינו, והוא רק ה"צינור" שעל ידו יתגלה הדבר. ורצונו "לחדש" כדבעי — דבר חדש ממש, שלא ניתן למשה מסיני...

(58).

(143) עירובין סז, סע"ב.

(144) ראה מגילה יט, ב. ירושלמי פאה

(144) נצבים ל, יב. וראה ב"מ נט, ב.

פ"ב ה"ד. שמו"ר רפמ"ז. ועוד. הנסמן

(145) ב"מ שם.

(146) ראה קונטרס עץ החיים פל"א (ע' בלקו"ש ח"ט ע' 252).

במקום להעמיד אותו בנסיון, שאז יכול להיות שלא יעמוד בו — שינה דרך טובה יותר: לכל לראש — לעשות את המעשה הטוב, ואז, לאחר המעשה... יהי גם ה"מיעוט" מרוצה שנעשה הדבר, ומה גם שיוכלו לומר שהדבר נעשה שלא בהסכמתם, אף שבאמת בנפשם פנימה מרוצים גם הם מכך, כמ"ש הרמב"ם בהל' גירושין¹⁴⁸ שרצונו האמיתי של כל איש ישראל הוא לעשות כהוראת התורה, ואין זה אלא שיצרו הרי אנסו לעשות היפך רצונו.

לב. וזוהי ההוראה:

כאשר עומדים לאחרי יוהכ"פ לצאת לעולם, ומקיימים המצוה "ולקחתם לכם ביום הראשון גו'", "ראשון לחשבון עוונות", לשלול ("באִוָּרְעָנֶעֱן") את ענין העוונות — צריכים לידע שלא מספיק לילך בסדר של הסתמכות על הרוב, שאז יטענו אליו שכיון ש"אתם המעט מכל העמים"¹⁴⁹, צריכים להתנהג כמו אומות העולם; ועד"ז בין בני"גופא — אלו שמניחים ב' זוגות תפילין מועטים הם משאר בני"ג, וכך יכולים לילך "מדרגא לדרגא" מדחי אל דחי, מבלי לדעת היכן יעצרו!...

כאשר מדובר אודות אתרוג ולולב, שיש בהם טעם, שזהו משל ורמז על ענין התורה (כנ"ל ס"ג) — הרי בנוגע לתורה אין להתחשב ("עס גייט ניט אָן") בדעת הרוב ודעת המיעוט; לכל לראש צריכים לברר את הדין בתורה (בתושב"כ בתושבע"פ ובכל הספרים שתלמיד ותיק עתיד לחדש), ולאח"ז לחשוב מה עליו לעשות, כיצד לפעול את הפעולות הדרושות באופן היותר שלם והיותר תמים.

וזוהי ההוראה כיצד לפעול שהתחלת השנה תהי' באופן של זהירות מעוונות — עי"ז שהאתרוג והלולב יהיו שלמים:

בנוגע ל"אתרוג" — איתא בספרים¹⁵⁰ שאתרוג ר"ת "אל תבואני רגל גאוה"¹⁵¹, היינו, שאינו מציאות בעיני עצמו.

ובנוגע ל"לולב" — איתא בספרים¹⁵² ש"לולב" אותיות "לו לב", ו"לב" זה צריך להיות בשלימות, כמרומז בדינו של לולב, שהתימות (שני העלין שבאמצעו שדבוקים מגבן) צריכה להיות שלימה¹⁵³, וכיצד יכול

(148) ספ"ב. זח"א רסז, ב. תקר"ז ת"ו (כג, א).

תכ"א (נו, ב). ועוד.

(153) סוכה לב, א. רמב"ם הל' לולב פ"ח

ה"ד. טרשו"ע (ואדה"ז) או"ח סתרמ"ה ס"ג (ס").

(149) ואתחנן ז, ז.

(150) מושב זקנים עה"ת בראשית ג, ג.

סה"ל להאריו"ל עה"פ. וראה תו"מ ח"א ע' (ס").

(151) תהלים לו, יב.

להיות לבו של יהודי בשלימות? — הנה בנוגע להיצ"ט, אי אפשר להפכו, שהרי "גם בשעת החטא היתה באמנה אתו"¹⁵⁴, וא"כ, האפשרות היחידה לעשות "שלום בפמליא של מטה"¹⁵⁵, בין היצ"ט ליצה"ר, היא — ע"י הפיכת היצה"ר שיודה להיצ"ט, כמ"ש¹⁵⁶ "בכל לבבך, בשני יצריך", שצריכים לעשותם לב אחד¹⁵⁷.

ועי"ז נעשית הפעולה לא רק בנוגע להאתרוג ולולב עצמם, אלא גם בנוגע לשאר הסוגים שבכלל ישראל, ש"עשו כולם אגודה אחת לעשות רצונך בלבב שלם", ובאופן ד"דידן נצח" (כדברי המדרש²²), שתהי' שנה דתית ("א פרומער יאָר"), שלימה בתורה ומצוותי, ואז תהי' שנה בריאה ברמ"ח אברים ושס"ה גידים של כאו"א מישראל.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א התחיל לנגן ניגון התוועדות.

אח"כ אמר: כיון שישנו כאן הכינוס של צעירי אגודת חב"ד¹⁵⁸, והרי זה הכינוס הראשון — יאמרו כולם יחד "לחיים"¹⁵⁹, וינגנו ניגון — להראות כחם בניגונים, ואח"כ יעריכו את כחם בפעולות].

* * *

לג. ע"ד¹⁶⁰ המדובר לעיל אודות ב' ההפכים דאתרוג וסוכה, שאתרוג צריך להיות ללא חסרון כלל, ואילו בסוכה מספיק שנים כהלכתן ושלישית אפילו טפח (אע"פ שע"ד הרגיל צ"ל ד' דפנות, וכפי שנוהגים אנו¹⁶¹) — מצינו ב' קצוות גם בהנהגה כללית ע"פ תורה:

בנוגע לגרים — הרי לא זו בלבד שלא משתדלים ("מען יאָגט זיך ניט) להרבות גרים, אלא אדרבה, משתדלים למעט בזה, ולכן מזהירים אותם ומספרים להם שבני ישראל דווים וסחופים כו'¹⁶², וכל זה — אפילו בזמן הגלות, שאז קטן יותר החשד בנוגע לסיבת הגיור, ועאכו"כ בימי דוד ושלמה שלא קיבלו גרים כלל (מלבד "גרים גרורים", שנתגיירו

160) תוכן שיחה זו הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א בלה"ק, ונדפס בהוספות ללקו"ש ח"י ס"ע 254 ואילך, ולאח"ז עוה"פ בהוספות ללקו"ש חכ"ג ע' 431 ואילך. במהדורא זו באה השיחה בשלימותה, כפי שנערכה ע"פ סרט-הקלטה.
161) ראה שיחת יום ב' דהג הסוכות דאשתקד ס"ב (תו"מ חט"ו ע' 46). וש"נ.
162) יבמות מז, א. רמב"ם הל' איסור"ב פי"ג הי"ד. רפ"ד. טושו"ע יו"ד סרס"ח ס"ב.

154) תניא ספכ"ד.
155) סנהדרין צט, ב.
156) ואתחנן ו, ה ובספרי ופרש"י עה"פ.
157) ראה לקו"ת מטות פו, ד. ובכ"מ.
158) ראה "קובץ ליובאוויטש" חוברת טו ע' 72. בטאון חב"ד חוברת יג ע' לה.
159) לא' אמר בבתי-שחוק: בשאיבת המים לניסוך היתה "צלוחית כו' מחזקת שלשה לוגים" (סוכה מח, א (במשנה)), ולדעת המקיל (דעת ר"י שם) — לכל הפחות לוג! ...

מאליהן)¹⁶³. ונמצא, לכאורה, שלא משתדלים למשוך ולקרב עוד אחד ועוד אחד.

אמנם, במה דברים אמורים — כשמדובר אודות אינם־יהודים, אבל בנוגע לבנ"י עצמם — אין להסתפק בכך שישנו מספר מסויים של בנ"י שהנהגתם היא כדבעי, וכל השאר יהיו נגררים אחריהם, ובפרט אם הרוב הוא כדבעי, הרי בודאי שהמיעוט נגרר אחר הרוב, אלא צריכים לידע שאפילו אם כל בנ"י הם כדבעי מלבד יהודי אחד בלבד שאינו כדבעי למהוי — גם אז אי אפשר להיות רגוע, כיון שאי אפשר לוותר אפילו על יהודי אחד בלבד!

וההוראה על כך ניתנה בדברי המדרש¹⁶⁴ בנוגע לכללות נתינת התורה מהקב"ה לבנ"י — "אילו היו ישראל חסרים אפי' אדם אחד לא היתה (ח"ו) השכינה נגלית עליהן"!

— המדרש אינו מפרט מי הוא ה"אחד" ה"חסר" שבלעדו לא היתה התורה ניתנת ח"ו, והיינו, שגם כאשר היו נמצאים משה רבינו, אהרן ובניו, נשיאי ישראל, שבעים הזקנים, עם כל הגדולים שבישראל והקטנים שבישראל, אלא שהפחות שבפחותים מששים ריבוא בנ"י לא הי' אומר "נעשה ונשמע", או שהי' חסר להמנין דששים ריבוא — אזי אפילו משה רבינו לא הי' יכול ח"ו לקבל את התורה מהקב"ה!

והיינו, לפי שכל בנ"י הם "קומה אחת שלימה"¹⁶⁵, גוף אחד, שבריאיתו של אבר אחד נוגעת לכל האברים, ולאידך גיסא, כפי שמבאר רבינו הזקן¹⁶⁶ המשל ש"כשאירע כובד בראש מקיזין דם ברגלים ונרפא". וזהו גם תוכן הענין ד"כל ישראל ערביין זה בזה" (כנ"ל ס"י) — שאין הפירוש בזה ש"רבנים" ערביין עבור כל הרבנים, "מלמדים" עבור כל המלמדים, ועמא דבר, אנשים פשוטים, עבור אנשים פשוטים, אלא גם הגדול שבגדולים שבישראל צריך שיהי' נוגע לו מעמדו ומצבו של הקטן שבקטנים, ולעשות עבורו כל מה שביכלתו, ויותר ממה שביכלתו.

לד. מאמר המוסגר:

הפירוש ב"יותר ממה שביכלתו" יובן ע"פ הסיפור שסיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר¹⁶⁶ בתור דוגמא לפעולת כח הרצון על כחות הגוף והגוף:

165) לקו"ת שבעה ערה 12.
166) ראה סה"מ תרפ"ז ע' קסה. וראה גם שיחת שמחת ביה"ש תשט"ו סכ"א (תו"מ חי"ג ע' 29). וש"נ.

163) יבמות כד, ב (ובתוד"ה לא). ע"ז ג, ב (ובפרש"י ד"ה אלא). רמב"ם שם פי"ג הט"ו.
164) דב"ר פ"ז, ת. וראה מכילתא יתרו יט, יא.

פעם אירעה שריפה רח"ל, וברח אחד להנצל מהשריפה, ורץ לתוך חדר קטן דרך פתח צר (חלון או דלת צרה), אף שהי' שמן. ולאחר שנוגע, ואמרו לו שכבר כיבו את השריפה, לא הי' יכול לעבור דרך המעבר הצר, אף שלא עברו אלא רגעים אחדים מאז שברח לשם עד שרצה לצאת משם.

ולכאורה — ממה־נפשך: כיון שהי' יכול להכנס לשם — למה לא הי' יכול לצאת משם? ובלשון הידוע¹⁶⁷: כבולעו כך פולטו!

ובכן: כשמדדו את המקום, נוכחו לדעת שגופו לא הי' יכול לעבור בפתח זה, אלא, מצד הרצון החזק להינצל מאש השריפה שהי' נוגע לו במציאות נפשו, נתכווץ בשר הגוף, עד שהי' יכול לעבור דרך פתח שבמצב נורמלי אינו יכול לעבור דרכו.

ומכאן רואים שבדבר שנוגע לאדם בעצם — יכול לפעול למעלה מן היכולת של כחותיו הגלויים.

ומזה מובן גם בנוגע להציווי "ואהבת לרעך כמוך"⁴⁶ — שצריך לעורר ("ארויסמאָנען") לא רק את הכחות הגלויים, שאז העשי' היא כפי היכולת, אלא גם למעלה מהיכולת, ע"י הכחות הנעלמים שמתחילים לפעול בו בגילוי, כיון שהדבר נוגע בפנימיות נפשו.

לה. וכאמור לעיל (ס"ט) — התורה אינה סיפורי מעשיות, כי אם הוראה לדורות:

כשם שבמתן־תורה הי' נוגע למשה רבינו שהפחות שבפחותים שבישראל יאמר "נעשה" ויקדים נעשה לנשמע — לא רק מצד הציווי "ואהבת לרעך כמוך", אלא מפני שענין זה נוגע לקבלת התורה של משה רבינו בעצמו,

כך גם בכל דור ודור ובכל מקום מקום, הנה כל אלו הנמצאים "בשיבבותי דרב", אפילו הגנבים שנמצאים בשכינותו, גם הם קשורים עם רב, כך, ששלימותו של רב נוגעת גם לגנבים, והנהגתם של הגנבים פועלת ונוגעת בעניניו של רב¹⁶⁸.

וזוהי גם ההוראה שנוגעת בכל מקום שבו נמצאים — שמוכרחים גם לצאת לה"חוצה".

— יש אמנם צורך להבהיר מלכתחילה שכאשר נמצא ב"חוצה"

168) ראה שיחת ג' דחווה"מ סוכות תשי"ג
סט"ז (תו"מ ח"ז ס"ע 75). וש"נ.

167) פסחים ל, ב. ועוד.

לא יהי' בבחינת "מקבל", אלא בבחינת "משפיע"; אבל, אין להגביל את עצמו בכך שהוא וסביבתו הם כדבעי, ואילו את ה"חוצה" יכולים להשאיר עבור אלו שנמצאים בחוץ.

לו. בסדר הנהגת מלחמה יש ב' שיטות:

(א) כל זמן שהשונא אינו מתנפל, אין עושים כנגדו כלום, ורק כאשר השונא מתחיל להתנפל על העיר ויושבי, אזי לוחמים כנגדו בכדי להגן על העיר. וזוהי מלחמת הגנה.

(ב) אין מחכים עד שהאויב יתחיל להתנפל, אלא מתקדמים ועורכים מלחמה עם האויב. וזוהי מלחמת תנופה.

ושתי מעלות במלחמת תנופה על מלחמת הגנה:

(א) בכל מצב יש צד חזק וצד חלש. כאשר האויב מתחיל במלחמה, בוחר אצל עצמו הצד החזק, ואצל שכנגדו — הצד החלש, "כל הנחשלים אחרין"¹⁶⁹, ושם עורך את ההתקפה ומנהל את המלחמה, לאחרי שבחר לעצמו את הזמן היותר נוח עבורו. אמנם, במלחמת תנופה, אפשר לבחור אצל עצמו הצד החזק, ואצל האויב — הצד החלש.

(ב) בכל מלחמה, גם כאשר מנצחים בה, מהרסים ומאבדים דבר-מה, שכן, המתאבק עם מנוול מתנוול כמותו¹⁷⁰. מלחמה — קשורה עם חורבן, לכל-הפחות במקצת ובמקום אחד. ובפרט שבשעת חירום אי אפשר להנהיג בטוב את משטר הנהגת המדינה כמו בשעת שלום. אמנם, כאשר הולכים במלחמת תנופה, אזי אפשר לסדר בתחילה היטב את כל הנהגת המדינה, באופן שהמלחמה לא תבלבל כלל להנהגה. ופעולת החירום שמצד הקרב תהי' בשטח האויב.

לז. וככל הדברים האלה וככל החזיון הזה הוא במלחמת היצ"ט עם היצה"ר, ובמלחמת היראים — בדרכי נועם ובדרכי תורה — עם אלו החפשים לעת-עתה¹⁷¹ — שיש בזה שתי אופנים ודרכים: מלחמת הגנה ומלחמת תנופה¹⁷².

מלחמת הגנה היא: כאשר החפשים הולכים לצוד נפשות למחנם, אזי מתאספים ומטכסים עצה איך לעמוד נגדם. מלחמת תנופה היא: אין

לחזק בדקה", היינו בדק התורה והמצוות.

(172) ראה גם מכתב ד' כסלו שנה זו

(אג"ק ח"ד ע' קמה).

(169) תצא כה, יח.

(170) ראה תניא ספכ"ח.

(171) ועיין בסוף ה' מלכים (ספ"א)

להרמב"ם שבימי המשיח "יכוף כל ישראל ..

מחכים עד אשר הם יתחילו ללחום, אלא אדרבה, הולכים למחנם ומאירים שם באור התורה והמצוה, וצדים מהם נפשות לקרבם לאביהם שבשמים. וכשם שבמלחמה בגשמיות יש מעלה במלחמת תנופה על מלחמת הגנה, בין בניצוח המלחמה בין בשעת המלחמה גופא — כן הוא גם במלחמה הרוחנית, שהמעלה במלחמת תנופה היא בשתים אלו:

(א) כאשר הולכים במלחמת תנופה אפשר לבחור אותו הזמן ואותם ענינים שנקל יותר לנצח בהם.

(ב) כאשר האויב מתחיל ללחום, ישנם כאלו שאינם מתנהגים בסדר הרגיל, ומתירים לעצמם איזה ענינים קלים; הטענה היא — שאם ילכו בכל חומר הדין, אזי הצד השני לא יוותר, משא"כ כאשר יוותרו קצת, בענינים טפלים, אזי יכולים להרויח ולנצח את העיקר.

וענין זה מתבטא בכך שמתחילים לעשות "פשרות" בענינים של שולחן-ערוך, ומוצאים "תירוצים" ו"היתרים" — שענין זה הוא רק חומרא דרבנן, וענין זה הוא רק איסור מדרבנן, ובמילא, מפני "תיקון העולם" ומפני "פיקוח נפשות מישראל" צריכים לוותר על זה לפי שעה, וכך הולכים מפשרה אחת לשני' ושלישית, ומאבדים ענין ומקום אחד אחרי השני.

משא"כ במלחמת תנופה, שמתנהלת בשטחו של האויב, היינו, שלא מסתפקים בהנהגה ע"פ תומ"צ בחוג של שומרי תורה ומצוה, אלא פועלים להוסיף להגדיל ולהרחיב ולהעמיק את החוג של שומרי תורה ומצוה — אזי אין מאבדים מאומה, אלא אדרבה, שניתוסף בעניני תומ"צ.

לח. והנה, בעוונותינו הרבים, הי' הסדר עד עתה, שהיראים והחרדים ישבו במקום ועסקו בעניניהם, וכאשר הצד שכנגד הי' יוצא עם ענין בלתי רצוי, אזי היו מזעיקים "אסיפת-חירום" (ובלשון המדינה: "עמורדזשענסי מיטינג"), ומתאספים כולם יחד, וכל אחד הי' מציע את סברתו — ודוקא באופן של "איפכא מסתברא"...

ובינתיים — איבדו אנשים, דור, עוד דור ועוד דור, וכמו"כ איבדו ענינים, ענין אחד אחרי השני, עד שנעשה מעמד ומצב שישנם ענינים כאלו שבדורות שעברו לא חשב אף א' שענינים כאלו יכולים להיות בגבול ישראל, אצל יהודי שנקרא שומר תורה ומצוות במילואם, ואילו בימינו, לא רק שנקרא שומר תורה ומצוות במילואם, אלא הוא עוד נקרא "צדיק"!!...

ואין זה פלא: כאשר מתבוננים בהנסינות שצריכים לעמוד בהם

בימינו אלו — הרי "לפום צערא אגרא"¹⁷³, שנסיונות אלו הם גדולים הרבה יותר מהנסיונות שהיו בדורות שלפנים על דברים קטנים יותר או על דברים שבדוגמתם.

וא"כ, רואים בפועל, שכאשר הולכים בשיטה של מלחמת מגן, לישוב במקומו ולהמתין עד שתפול לצד שכנגד סברא חדשה, ואז יחפש עצות כיצד להפריך אותה — הנה לכל לראש, אף פעם לא הצליחו להדוף את המתקפה במילואה, אלא לפעמים איבדו דבר-מה, ולא עוד אלא שהיו מקרים ומצבים שבהם לא ניצחו כלל. ועוד זאת — שעשיריות אלפים מישראל נשארו בצד השמאל, כיון שלא התעסקו במלחמת תנופה, אלא במלחמת מגן, ובזה גופא — רק במחצית השעה האחרונה כאשר השונא עורך את ההתקפה.

לט. אמנם, כיון שנמצאים אנו בזמן של מהפיכות ("רעוואָלוציעס") בצד של לעו"ז — בודאי יכולים לנצל זאת לענינים של קדושה. ובהקדמה:

ישנו פתגם של אדמו"ר הזקן, בעל התניא והשולחן-ערוך, שכל התוכחות והקללות שבתורה הם ענינים של ברכות, אלא שענינים אלו נאמרו בלשון נסתר, כדי שלא יתפסו ("מ'זאָל זיך ניט כאַפֿן") גודל הברכה שבהם¹⁷⁴.

והנה, אחד הסימנים על הזמן של עקבתא דמשיחא — שבפשטות הו"ע של תוכחה — הוא: "נערים פני זקנים ילבינו .. בת קמה באמה כלה בחמותה"¹⁷⁵.

הפירוש הפשוט בזה הוא — שהנערים לא יצייתו להזקנים ויעשו להיפך מהוראת הזקנים, שזהו ענין בלתי-רצוי.

אמנם, כיון שיודעים שמוסתר בזה גם ענין של ברכה — הרי בודאי שיכולים לנצל הנהגה זו לענין של קדושה¹⁷⁶. וכיון שענין זה נאמר בלשון נסתר, מוכת, שזוהי הנהגה מופלאה, שיכולים להצליח בה הרבה יותר מהצלחת הנהגה שהיתה עד עתה.

176) ראה גם תו"מ חי"א ע' 65 ואילך. וש"נ. מכתב ח"י תשרי שנה זו (אג"ק חי"ד ריש ע' כח).

173) אבות פ"ה מכ"א.
174) ראה לקו"ת בחוקתי מח, א ואילך.
וראה גם תו"מ חט"ז ע' 284 ואילך. וש"נ.
175) סוטה בסופה (מט, ריש ע"ב).

ובנוגע לענייננו:

למרות הנהגת אבותינו ואבות אבותינו, שחלק גדול מהם לא עסקו במלחמת תנופה, אלא הסתפקו בכך שהם בעצמם למדו והתפללו וקיימו מצוות, ופעלו זאת אצל בני-ביתם, וכאשר אירעה צרה, רח"ל, ויצא בן לתרבות שאינה טובה, אזי חיפשו עצות לכך —

צריכה להיות ההנהגה בימינו אלו באופן ש"נערים פני זקנים ילבינו" — שהצעירים בכח יקבלו על עצמם להתנהג בשיטה הפכית:

בנוגע להפעולה שצריך כל אחד לפעול על עצמו ובני ביתו — הרי לית מאן דפליג; אבל, כדי להצליח בכך, ועוד זאת (שהרי אין זה מספיק), כדי "לתקן עולם במלכות שד"י"¹¹⁸ — חייבים לצאת במלחמת תנופה: יש להכנס לשטחו של הצד שכנגד, להתעסק עם הנוער שלו, עם הקטנים ועם הגדולים, ולהאירם ב"נר מצוה ותורה אור"⁴⁹ פעם אחר פעם.

ואין להתפעל אם בפעם הראשונה לא מצליחים,

— ואין להתפלא על כך: וכי מפני מה יצליח, בידעו מעמדו ומצבו שאינו חייל טוב, ואין בידו כלי-זיין טובים, שהרי בתוכו פנימה ישנו יצה"ר שאינו מניחו לנהל את המלחמה בכל המרץ —

אבל, העצה לזה היא — לא להיות נסוג אחור, אלא אדרבה — לילך ביתר מסירת-נפש וביתר כח ומרץ,

ואז, הנה אפילו מתי מספר עם כלי-זיין גרועים — יכולים לפעול הרבה יותר מאשר עם רב עם כלי-זיין טובים, אם אין להם חיות ומסירת נפש הדרושים.

מ. וזהו גם המענה בנוגע לכללות הזמן דעקבתא דמשיחא:

כאשר רואים את כל הסימנים שנאמרו בנוגע לעקבתא דמשיחא, "מלכות תהפך למינות וכו' פני הדור כפני הכלב"¹⁷⁵ — יכול יהודי לשאול: כיון שבדורות הקודמים היו יהודים בעלי נשמות גבוהות יותר, ואעפ"כ הנה סוכ"ס הגיע המעמד ומצב שבו עומדים אנו כיום — איך יכולים לדרוש מאתנו, שלא זו בלבד שהמצב לא יהי גרוע יותר, אלא אדרבה, שנתקן את המצב, להחזיר בתשובה את כולם, עד ש"יעשו כולם אגודה אחת לעשות רצונך"?!

והמענה על זה — שיש שיטה בדוקה ומנוסה — "נערים פני זקנים ילבינו":

הנערים צריכים לפעול על הזקנים שיהיו חרדים יותר ("פרימער")

מכמו שהיו עד עתה; אין להתחשב בהשיטה שהיתה עד עתה, להיות מסוגרים בד' אמות ולהגן עליהם, מלחמת מגן, אלא יש להחליף את השיטה ולעבור למלחמת תנופה.

ואז יהיו שתי המעלות: (א) להיות בטוחים עם השורות שלנו שישארו בשלימות, (ב) להצליח במלחמה, והיינו, דכיון שהננו "צבאות ה'"¹⁷⁷, ויוצאים ללחום "מלחמות הוי'"¹⁷⁸, "לתת נקמת ה'"¹⁷⁹ בהצד שכנגד, בדרכי נועם ובדרכי התורה, הרי בודאי שסוכ"ס ננצח.

מא. ועוד פרט באופן הנהלת המלחמה:

כשם שבמלחמה הגשמית, אחד מטכסיסי המלחמה הוא ליכנס בין שורות האויב ולעשות שם מהפכה, שגם אנשים מבפנים ילחמו כנגד האויב — הנה כן הוא גם במלחמה הרוחנית.

ובהקדמה¹⁷² — שכל יהודי בנפשו פנימה אינו רוצה ואינו יכול להיות נפרד מאלקות, כפתגם רבינו הזקן¹⁸⁰ על הפסוק¹⁸¹ "שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד". וא"כ, כאשר מעוררים אצל יהודי את נקודת היהדות, אזי תלחם נקודת היהדות שלו מבפנים, ואנחנו נלחם מבחוץ, ושניהם יחדיו יבטלו את האויב שבנתיים, וינצחו את המלחמה.

מב. וזאת היא עבודת הצעירים בכלל וצעירי אגודת חב"ד בפרט:

אל לנו לעשות חשבונות כמה חיילים נמצאים אצלנו וכמה חיילים אצל הצד שכנגד, כי, "הצעיר יהי' לאלף"¹⁸², וגם שבין שורות האויב גופא הנה בנפשו פנימה הוא על צדנו.

ולזאת עלינו ללכת במלחמת תנופה במרץ ומס"נ, ואז בודאי יהי' הנצחון, "דידן נצח"²², היינו, ש"האתרוג" וה"לולב" יצרפו אליהם את ה"הדס" וה"ערבה", וכולם יחדיו יתנענעו לד' רוחות ולמעלה ולמטה²⁷, כדי להמשיך בכל הששה קצוות "נר מצוה ותורה אור" ומאור שבתורה זוהי תורת החסידות¹⁸³.

(182) ע"פ ישעי' ס, כב. וראה תו"מ חי"ג ע' 145.

(183) ראה פתיחתא דאיכ"ר ב ובפי" יפה ענף שם. ירושלמי חגיגה פ"א ה"ז ובפי' קה"ע שם. המשך תער"ב ח"ג ע' א'שכב. סה"מ תרפ"ט ע' 176. ושי"נ.

(177) בא יב, מא.

(178) רמב"ם שם.

(179) מטות לא, ג.

(180) ראה אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ד

ע' שפד (נעתק ב"היום יום" כה תמוז). שם

ע' תקמו (נעתק ב"היום יום" כא סיון). ועוד.

(181) ואתחנן ו, ד.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א התעניין אם כל התלמידים אמרו "לחיים". אח"כ התחיל לנגן ניגון שמחה].

* * *

מג. שנינו במסכת בבא בתרא¹⁸⁴: "ניפול (גוזל) הנמצא בתוך חמשים אמה הרי הוא של בעל השוכך, חוץ מחמשים אמה הרי הוא של מוצאו".

ובגמרא שם: "בעי ר' ירמי', רגלו אחת בתוך חמשים אמה ורגלו אחת חוץ מחמשים אמה מהו, ועל דא אפקוהו לרבי ירמי' מבי מדרשא". ויש לבאר הרמז בזה בעבודת האדם לקונו¹⁸⁵.

מד. יונה — קאי על כנסת ישראל, כדאיתא במדרש¹⁸⁶ ובזהר¹⁸⁷ שכנסת ישראל נמשלה ליונה.

וישנו מעמד ומצב שבעל היונים, הקב"ה (הבעל של כנסת ישראל), מכניס את היונים ל"שוכך" — שזהו הענין דזמן הגלות, שבנ"י אינם במעמד ומצב של "צפור דרור" "שאינה מקבלת מרות"¹⁸⁸, מלבד המרות של הקב"ה, כמ"ש¹⁸⁹ "עבדי הם", "ולא עבדים לעבדים"¹⁹⁰ — שהרי על משך זמן זה נמצאים הם תחת שעבוד הגלות, ואין הדבר תלוי ברצונם, כדאיתא בגמרא¹⁹¹ שישנם "שלוש שבועות, אחת שלא יעלו ישראל בחומה כו'".

אמנם, השייכות של היונים (בנ"י) לבעל השוכך (מעמד ומצב הגלות) היא רק בתוך חמשים אמה:

חמשים אמה מורה על מספר כחות הגלויים שבנפש — כמדובר בהמאמר¹⁹² בענין "שופטים ושוטרים תתן לך בכל שערך"¹⁹³, שישנם שבעה שערים, וכל אחד מהם כלול משבעה, ויחד עם כללות כולם, הרי זה חמשים השערים שבנפש, שהם כנגד חמשים שערי בינה, היינו, מ"ט שערי בינה, וכפי שהם כלולים בשער הנו"ן (כמבואר בלקו"ת¹⁹⁴ שבשער

184) כג, ב. — ולהעיר, שמסכת זו (ב"ב)	190) קידושין כב, ב. וש"נ.
נלמדה בישיבה בזמן זה, והרי התוועדות זו היא במיוחד עבור בני הישיבות (המו"ק 2).	191) כתובות קיא, רע"א.
185) ראה גם שער הגלגולים הקדמה לו.	192) ד"ה שופטים ושוטרים דש"פ
186) שהש"ר פ"א, טו [ב]. ועוד.	שופטים, ד' אלול תשט"ז (תו"מ ח"ז ע' 179 ואילך). וש"נ.
187) ח"ב מז, א. ח"ג סא, א. ועוד.	193) ר"פ שופטים.
188) שבת קו, ב. וש"נ.	194) במדבר יב, א ואילך.
189) בהר כה, מב. שם, נה.	

הנו"ן יש ב' ענינים: (א) התכללות מ"ט השערים בשער הנו"ן, (ב) שער הנו"ן מצד עצמו).

[וע"ד המבואר¹⁹⁵ בענין מ"ש בספירת העומר "תספרו חמשים יום"¹⁹⁶, אע"פ שסופרים רק מ"ט יום — כיון שע"י העבודה דבירור וזיכוך המדות במשך מ"ט ימים, אזי נמשך במילא סיוע מלמעלה גם בנוגע לשער החמשים].

וזהו הרמז שהשייכות של היונים לבעל השוכך היא רק בתוך חמשים אמה — שה"תפיסא" שיש לבעלי-הגלות היא רק בכחות הגלויים של הנשמה השייכים להגוף,

— שהרי בעצם שייך ענין הגלות רק להגוף ולא להנשמה, כדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר¹⁹⁷: רק גופותינו נמסרו לגלות כו', ולא הנשמה, אבל, ע"י הגוף מקבלים בעלי-הגלות תפיסא גם על כחות הנשמה השייכים להגוף —

אבל חוץ מחמשים אמה, דהיינו, למעלה מכחות הגלויים — אין זה שייך לבעל השוכך, אלא למלכו של עולם (שהכניס את כנסת ישראל, שנמשלה ליונה, במעמד ומצב של גלות, שוכך).

מה. ועל זה "בעי ר' ירמי", רגלו אחת בתוך חמשים אמה ורגלו אחת חוץ מחמשים אמה מהו":

ובהקדם תוכן ענינו של השם ירמי' — שהרי "שמא מילתא הוא"¹⁹⁸ — כדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר¹⁹⁹ בנוגע להנביאים ישע"י וירמי', שישע"י ה' קשור עם הגאולה, ולכן נקרא "ישע"י", "ישע י"ה", וירמי' ה' קשור עם הגלות, וכמבואר במדרשי חז"ל²⁰⁰ שירמי' הוצרך לילך בגלות יחד עם בני", ולכן נקרא "ירמי'", מלשון מרירות י"ה.

והנה, כאשר ירמי' ה' יחד עם בני" בגלות, ראה את מעמדו ומצבם האמיתי — שמצד הנשמה הרי אפילו "בשעת החטא היתה כאמנה אתו ית"¹⁵⁴, ואילו המעמד ומצב דהגלות הוא רק מצד עניני הגוף, כיון ש"מרובים צרכי עמך", שלכן "דעתם קצרה"²⁰¹.

— הפירוש הרגיל בזה הוא, שהסיבה ש"מרובים צרכי עמך" היא

(199) סה"ש תש"ג ס"ע 139 ואילך.

(200) ראה פס"ר פכ"ו"ז.

(201) פיוט בתפלת נעילה, ע"פ ברכות

כט, ב. וראה תו"א וישלח כו, רע"ג. המשך מים רבים תרלו"ו בתחלתו.

(195) שם יו"ד, ד ואילך.

(196) אמור כג, טז.

(197) סה"ש תרפ"ז ע' 169. וש"נ.

(198) ראה ברכות ז, ב. יומא פג, ב. זהר

ח"א ו, סע"א. ח"ב קעט, סע"ב. ועוד.

לפי ש"דעתם קצרה". אבל, הא גופא ש"דעתם קצרה", שהו"ע ד"קוצר רוח", כמ"ש²⁰² "ולא שמעו אל משה מקוצר רוח", הרי זה מצד ה"עבודה קשה" שבזמן הגלות.

וכפי שאמר כ"ק מו"ח אדמו"ר²⁰³, שכיון ש"כל ישראל בני מלכים הם"²⁰⁴, הרי בן מלך, כאשר מכריחים אותו לעשות אפילו מלאכה קלה ביותר, הרי זה עבורו "עבודת פרך" ביותר, הרבה יותר מאשר עבודה קשה לאדם פשוט.

ובנוגע לענינו:

הנשמה מצד עצמה היא "חצובה מתחת כסא הכבוד"²⁰⁵, ויש לה שייכות רק לאלקות ורוחניות. ומשם זורקים אותה "מאיגרא רמה לבירא עמיקתא"²⁰⁶ — לגוף בשר ודם, שקשור עם ענינים גשמיים וענינים חומריים, תאוות גשמיים ועד לתאוות רוחניים.

וא"כ, הא גופא שהנשמה נמצאת בה"שוכך" דמאסר הגוף — עוד לפני התחלת העבודה בבירור וזיכוך עניני הגוף ונפש הבהמית ועניני העולם — הרי זו "עבודת פרך" הכי גדולה!

וכיון שכן, הרי כל השכר שבעולם אינו מספיק כדי לשלם להנשמה — "בת מלך", ש"כל כבודה בת מלך פנימה"²⁰⁷ — על כך שצריכה להתעסק עם ענינים השייכים ל"עבד כנעני" או "שפחה כנענית", כיון שאפילו "עבד עברי" אין זה לפי כבודו וערכו²⁰⁸.

ולכן, טוען ר' ירמיה' ש"רגלו אחת בתוך חמשים אמה ורגלו אחת חוץ מחמשים אמה":

אפילו בנוגע ל"רגליים", שזוהי המדריגה היותר תחתונה של ה"יונה", שהו"ע ההתעסקות בעניני הגוף ונפש הבהמית הקשורים עם עניני העולם — הרי זה באופן שרק "רגלו אחת בתוך חמשים אמה", אבל רגלו השני, המחצה השני שקשור עם נפש האלקית, היא "חוץ מחמשים אמה".

[וע"ד פתגם הבעש"ט הידוע²⁰⁹ שלימד זכות על בני"ב בית-דין של מעלה, שהסיבה לענינים הלא-טובים כמו השגת גבול או אבק לשון הרע

202) וארא ו, ט. 203) ע"פ לשון חז"ל — חגיגה ה, ב. 204) ראה גם תו"מ חט"ו ס"ע 173. 205) תהלים מה, יד. 206) כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן ניגון, ואח"כ המשיך השיחה. 207) שבת סז, א. וש"נ. 208) ראה זח"ג כט, ריש ע"ב. ובהנסמן 209) ראה כתר שם טוב סקס"ה. וראה גם תו"מ ח"ד ע' 149.

וכיו"ב שנכשלים בהם בעניני מסחר, היא, כדי שיהי' להם כסף לשלוח את הילדים לישיבה, או להשיא את בנותיהם לתלמידי חכמים שיבטיחו להם מזונות ("נעמען אַ חתן אויף קעסט"), וכיו"ב].

וכיון שנפש האלקית היא הממוצע שעל ידה נעשה הקישור עם הקב"ה, ולא באופן של ממוצע המפסיק, אלא באופן של ממוצע המחבר, להיות מציאות אחת — הרי עי"ז שחציו הוא "חוקן מחמשים אמה", נמצא כולו "חוקן מחמשים אמה", ששם אין תפיסא לבעלי-הגלות.

מו. "ועל דא אפקוהו לרבי ירמי' מבי מדרשא":

"בי מדרשא" — הו"ע התלמוד בכלל, וביחוד תלמוד בבלי — "במחשכים הושיבני²¹⁰, זה תלמודה של בבל"²¹¹, שענינו של הלימוד הוא "שמביא לידי מעשה"²¹², בירור וזיכוך הענינים הגשמיים ועל ידם גם הענינים החומריים.

וזהו תוכן המענה לר' ירמי' — שלפי דבריו מתבטל כללות ענין הגלות וכללות ענין בירור וזיכוך דברים גשמיים, שזהו תוכן הענין ד"בי מדרשא", שהרי כדי שיוכל להיות ענין הבירור, צריך להתלבש בלבושי המתברר, ובשביל זה צריכה להיות הירידה למטה.

ובכך נפתרה האבעיא של ר' ירמי' באופן שישנם ב' המעלות — שאע"פ שנמצאים "בתוך חמשים אמה" של "שובך", ובמילא שייכים לבעה"ב של ה"שובך", הרי הסיבה לכך היא כדי שיוכל להיות הענין ד"בי מדרשא", שהו"ע בירור וזיכוך הגשם והחומר, ולהוציא אותם מן ה"שובך" דלעו"ז, כך, שכל הענין שנמצאים בה"שובך" היא כדי שסוכ"ס יבטלו את ה"שובך" ("מאכן פון דעם שובך אויס שובך"), ויהיו במעמד ומצב של צפור דרוור ש"אין על גביו אלא ה' אלקיו"²¹³.

ונקודת הענין בזה — ע"ד המדובר לעיל²¹⁴ בענין "ברישא חשוכא והדר נהורא"²¹⁵, שהדרך לבוא ל"נהורא", היא עי"ז ש"ברישא חשוכא", כן הוא גם בנוגע לכללות הגאולה והגלות, שהגאולה האמיתית והשלימה תלוי' בהגלות, היינו, שדוקא ע"י העבודה דימי הגלות, יכולים לזכות להגילויים ולענינים שלמעלה גם מגילויים שיתגלו במהרה בימינו ע"י משיח צדקנו.

(במשנה). וש"נ.

(214) במאמר ד"ה וטהר לבנו דיום ב' דחג הסוכות פ"ד (לעיל ע' 23 ואילך).

(215) שבת עז, ב.

(210) איכה ג, ו.

(211) סנהדרין כד, א.

(212) קידושין מ, ב. וש"נ.

(213) לשון חז"ל — הוריות יו"ד, א

ואז יפעלו לא רק בנוגע לד' המינים, הכוללים את כל בני", מהגדול שבגדולים עד לקטן שבקטנים, מה"אתרוג" שיש בו טעם וריח עד ל"ערבה" שאין בה לא טעם ולא ריח, אלא גם בנוגע לאומות העולם — שהרי באותו זמן שמקיימים מצות ד' מינים הקריבו שבעים פרים כנגד שבעים אומות העולם²¹⁶, לבררם ולהעלותם — לבוא להמעמד ומצב דשמיני-עצרת ש"יהיו לך לבדך ואין לזרים אתך"²¹⁷, שבכל מקום, מ"קדש הקדשים" עד "ארץ העמים", יהי' "הוי' אחד ושמו אחד"²¹⁸.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א התחיל לנגן "והיא שעמדה". אח"כ נערכו "שבע ברכות של א' התלמידים וניגנו "עוד ישמע". אח"כ התחיל לנגן הניגון "כאָטש מי כודי". ואח"כ התחיל לנגן "על הסלע הך", באמרו בניגון: "און אָפּשטעלן דעם רעגן הך הך הך..." (שירד בסוכה במהלך ההתועדות)]²¹⁸.

* * *

מז. דובר בהמאמר²¹⁹ אודות "אש שחורה על גבי אש לבנה", שנאמר על תורה²²⁰ — שענין זה ישנו גם בעבודה כנפש האדם: העבודה מצד כחות הגלויים, הקשורים עם הגוף ונפש הבהמית — כיון שענינה הוא להאיר את החושך, לכן נקראת "אש שחורה"; והעבודה שמצד עצם הנפש, רעותא דלבא — כיון שאינה בשביל הגוף, אלא היא עבודת הנשמה מצד עצמה, בחי' היחידה, ש"חבוקה ודבוקה בך"²²¹, לכן נקראת "אש לבנה". ויש להוסיף ולבאר ענינם של "אש שחורה" ו"אש לבנה" — בתורה.

[ביאור ענין זה באריכות שייך לשמחת-תורה, אבל בכללות הרי זה שייך גם לשמחת בית השואבה, ובפרט שאז הי' הענין דניסוך המים, באותו זמן שבו הי' ניסוך היין].

והענין הוא — שזהו החילוק שבין חיצוניות התורה ופנימיות התורה, כדאיתא בזהר ברע"מ²²² ומבואר בארוכה באגה"ק²²³ שיש בתורה

"לכוון" הפוך — צריכים לדעת תחילה מהו רצונו של פלוני, ואז, לומר להיפך... (219) ד"ה וטהר לבנו הנ"ל ספ"ג ואילך (לעיל ע' 23 ואילך). (220) נסמן לקמן הערות 226-227. (221) נוסח הושענות ליום ג' דחג הסוכות. (222) ח"ג קכד, ב. (223) סכ"ו.

(216) סוכה נה, ב. ועוד.
(217) משלי ה, יז. וראה תו"מ סה"מ תשרי ע' פב. וש"נ.
(218) כ"ק אדמו"ר שליט"א הוכיח את אחד המסובים, שלא מילא את רצונו בענין מסויים, וכאשר הלה הצטדק ושאל כיצד אפשר להבין רצון קדשו, השיב כ"ק אדמו"ר שליט"א: אבל מדוע להבין באופן הפוך? כדי

"אילנא דטוב ורע" ו"אילנא דחיי": "אילנא דטוב ורע" הוא נגלה דתורה, על שם שענינה לברר ענינים שיש בהם תערוכות טוב ורע, ומזה מוכן שזהו"ע "אש שחורה"; ו"אילנא דחיי" הוא פנימיות התורה, "דלית תמן לא קושיא ולא מחלוקת כו'"²²², שאינה מתעסקת באופן פשוט וישיר בבירור עניני טוב ורע, כי אם בעניני טוב ואלקות, וזהו"ע "אש לבנה".

מח. והנה, נתבאר בהמאמר²²⁴, שהעבודה דחודש תשרי בכלל (כולל גם ההכנה דחודש אלול) היא באופן ד"בקשו פני את פניך הוי' אבקש"²²⁵, שזוהי העבודה דפנימיות הנפש, שזהו"ע "אש לבנה";

והתכלית היא, שענין זה יתן תוקף כח ועוז בכחות הגלויים, שגם העבודה שבכל השנה מצד שכל ומדות וג' הלבושים מחדו"מ, "אש שחורה", תהי' נעשית כפי שהיא מצד העבודה דרעותא דלבא.

וענין זה הוא כלשון הזהר²²⁶ "אשא חוורא על גבי אשא אוכמא" (דלא כהלשון בירושלמי²²⁷ "אש שחורה על גבי אש לבנה"), היינו, שבגלוי מאיר "נהורא חיוורא", ו"נהורא חיוורא" הוא בהעלם, שנעשה בדרך ממילא.

וע"ד המבאר באגה"ק²²³ בנוגע לאופן העבודה דלעתיד לבוא, שע"י היחודים העליונים יתבררו בדרך ממילא הענינים השייכים לאילנא דטוב ורע, שזהו אופן העבודה מתוך מנוחה, ע"ד הבירור דמלכת שבא ע"י שלמה²²⁸.

מט. וזוהי ההוראה שנוגעת אלינו — שהחל מחודש תשרי צריך להיות אופן העבודה בהענין ד"אש לבנה", ובאופן שה"אש לבנה" תחדור גם את ה"אש שחורה", שיהי' "נהורא חיוורא על גבי נהורא אוכמא".

וכמו כן גם בתורה — שתהי' תוספת חיזוק בקביעות עתים לשיעורים בלימוד תורת החסידות יותר מכמו שהי' עד עתה, והלימוד יהי' באופן של "נהורא חיוורא", "אש לבנה", שזהו"ע ד"חבוקה ודבוקה כך" ללא פשט'לאַך וללא קונצ'לאַך... ובאופן שיחדור גם בלימוד הנגלה, שזהו"ע "נהורא חיוורא על גבי נהורא אוכמא",

(224) ד"ה וטהר לבנו הנ"ל פ"ז (לעיל גם בזהר ח"ב פד, א. ח"ג קלב, רע"א. ס"ע 27 ואילך).
תנחומא ר"פ בראשית דב"ר פ"ג, יב. פרש"י

(225) תהלים כז, ח. ברכה לג, ב. שה"ש ה, טז. ועוד.

(226) ח"ב רכו, ב. (228) ראה תו"א בראשית ה, סע"א ואילך.

(227) סוטה פ"ח סה"ג ובפ"מ שם. וכ"ה ובכ"מ.

ועי"ז יפעלו את תכלית המכוון — שה"נהורא אוכמא" יפעל בהטוב ורע למטה את הבירור והזיכוך וההעלאה שצריכים לפעול בהם, ואז יהי ה"כלי" שימשיך ויכיל ויתאחד עם האור ועם עצם האור, ועי"ז עם עצמות ומהות — שזהו מ"ש²²⁹ "ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר", שהבשר, היינו ה"כלי", יראה "כי פי הוי' דיבר", בראי' מוחשית בפועל,

ובמהרה בימינו — עי"ז ש"יפוצו מעינותיך" עד שיגיעו גם ב"חוצה", ולהמשיך למטה מעשרה טפחים מה שבנוי ועומד מן המוכן²³⁰ למעלה מעשרה טפחים.

ג. והנה, בהענין ד"יפוצו מעינותיך חוצה", הרי נוגע גם פעולות פרטיות.

ובכן: כיון שמחר ישנו עוד ערב שיכולים לערוך התוועדות שמחת בית השואבה — יש לנצל את כל האורחים הנמצאים כאן, שהם "פנים חדשות", שכל אחד מהם יבקר עיר בסביבות ניו-יאָרק, במקום קרוב או במקום רחוק יותר, "חוצה" [חוצה" כפי שהוא בחסידות — מתחיל מבחי' ז"א, שלהיותו חוץ לחכמה ובינה, הרי זה כבר "חוצה"²³¹; אבל ב"חוצה" גופא ישנם דרגות], ויערוך שם התוועדות.

ובכל מקום ימצאו את האותיות המתאימות לפי הבנתם והשגתם הם, אבל הפנימיות תהי' ענין של "מעין", שדינו של מעיין שמטהר אפילו בכל שהוא²³², ומטהר מכל הענינים הלא-טובים, אפילו מענינים כאלו שאינם נטהרים ע"י מקוה של ארבעים סאה²³².

בנוגע לסידור המקומות בפרטיות — יבררו אצל אלו שיודעים מצב המקומות וריחוק המקומות, באופן שיהי' בכדי שיעשו להגיע להמקומות, ובמה לערוך את ההתוועדות, שזה תלוי בכל מקום ומקום לפי מעמדו ומצבו.

וכשם שעכשיו בעת ההתוועדות אין חילוקים בין "אתרוג", "לולב", "הדס" ו"ערבה" — יהי' כן גם בנוגע לכל האורחים, אשר מבלי הבט על מהותו של כל אחד כפי שהוא במקומו הוא, הרי בהיותו כאן, כיון שנעקר ממקומו ונמצא שלא במקומו, יהי' גם הוא ממפיצי המעיינות חוצה, באופן המתאים לפי המקבל בכל מקום ומקום.

(231) ראה אוה"ת לתהלים (יהל אור) ע'

(229) ישעי' מ, ה.

(230) ראה פרש"י ותוס' — סוכה מא, תנה.

(232) מקואות פ"א מ"ז.

סע"א. ועוד.

נא. ויעזור השי"ת שכל זה יהי' בהצלחה מופלגה,
 וכפסק בית-דין של מעלה בזמנו של רבינו הזקן — כפי שנמסר
 לנו ע"י כ"ק מו"ח אדמו"ר²³³ — שבכל ענין של תורה ומצוות תהי' יד
 מקושריו וההולכים בעקבותיו על העליונה,
 שבדרכי נועם יעשו חסידים, ויפיצו חסידות בכל קצוי תבל, עד
 יעוד המקווה "כי מלאה הארץ דעה את הוי' כמים לים מכסים"²³⁴.
 [טרם צאתו התחיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן "כי בשמחה תצאו"].

233) ראה אג"ק שלו ח"ד ס"ע רסד (234) ישעי' יא, ט. וראה רמב"ם הל' ואילך.
 מלכים בסופן.